

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
6-7/2013

Živá kultura

V sobotu 18. května dopoledne jsem vystupoval společně s davy z tramvaje číslo 24 před pražským Výstavištěm. Vpravo nás lákal Pivní festival, ale mraky lidí směřovaly neochvějně vlevo. Obtekly mamutí nafukovací stan s památkami na Tutanchámona, který zabral nástupiště k Veletržnímu paláci, a nacpaly se do paláce (včetně provizorního levého plátěného křídla), aby zahustily prostor, který je prostřední květnový víkend již tradičně vyhrazen Světu knihy. A muselo nás tam být ten den odhadem více než deset tisíc.

Letos jsem si přišel prohlédnout knížky a poslechnout si pár přednášek, proto jsem si s sebou nebral foťák. Nepřišel jsem s žádným konkrétním plánem, ale podíval jsem se do programu. Bylo jedenáct, a z pětadvaceti nabízených programů na mě juklo povídání Martina Gilara Nebojte se Ameriky v sálu Rosteme s knihou. Nakladatelství Jalna právě vypouští do světa už druhé, rozšířené vydání. A podívat jsem se šel, protože tu knížku mám už skoro tři roky doma, a svého času jsem o ní napsal pochvalnou recenzi. Sál byl plný a čtenáři se nebáli ptát se přítomného autora, který už skoro dvacet let žije v USA a do Prahy si odskočil na pracovní zájezd. Zde jeho vysvětlení fenoménu amerických dětí, které jsou na základce hodňoučké, avšak na střední zvlčí a jsou z nich nezvladatelní sígři.

Neustále se nad nimi vznášejí vrtulníkové matky, které je vozí ze školy do uměleckého kroužku a z kroužku k nějakému sportování. O prázdninách jsou také pod dohledem. I na skaut-

ských táborech připadají na jednoho vychovatele maximálně tři děti! Jsou stále pod dozorem, takže se nenaučí srovnat se sami mezi sebou. A výsledkem je to zvlčení. Martinovi američtí přátelé vzpomínají, že ještě jejich dětství bylo méně organizované...

Druhý postřeh, který zaznamenám, je přirozená úcta k veteránům, vojákům, policajtům, záchranářům, hasičům... Ta je dána i tím, že USA má mnohem větší repertoár válek než my, a v každé rodině je nějaký příbuzný, který se jich zúčastnil či zúčastňuje.

Na závěr povídání se zformovala fronta na autogramy, přičemž balík knih, připravený žádostivým čtenářům k odkupu, se potěšitelně rozprodal. To je asi to největší potěšení autorovo – setkání se čtenáři a zjištění, že se o něj a jeho dílo skutečně zajímají. No a pro čtenáře je to také odměna, vidět úspěšného Čechoameričana naživo. A recenzenta potěší aspoň to, že ve svém nadšení nebyl sám.

Ale bylo už dvanáct. Náhledem do programu jsem zjistil, že si budu muset odpustit osmnáct pořadů, abych mohl v Literárním sále navštívit povídání kolegů blogerů a spisovatelů z blog.idnes.cz Renaty Francové, Ladislava Větičky a Ivy Pekárkové, k níž se připojil i její současný nigerijský partner Kenny. Moderoval David Hrbek a šlo mu to velmi. Ukázalo se prozíravým, že jsem si nevezl foťák, neb byli přítomni profesionálové, kteří z akce natočili i video. Proběhla

pokračování na str. 6

Obsah

Živá kultura

Čtenářův průvodce po Interkomu

Akademie SFFH – „soutěž národů“

Hvězdný bulvár

Vzpomínka na Big Šamana

aneb pořád stejnej...

To je vražda, napsal

Rozhovor se spisovatelkou

Vilmou Kadleckovou

Tichá i křiklavá hrůza

Pořádná hard SF v českých vodách

Sonáta pro Azazela

Jan Dobíáš: Až na kraj světa

1	Cáry rubáše	12
2	Časem s vědou	
2	Věda ve stínu křížifixu	13
3	O společném původu věcí různých	14
	DOGMA	15
7	Star Trek, Do temnoty	15
8	Seriály, kam jste se mi poděly?	15
	Geny Aeronautilus za rok 2012	16
9	Zlatá zebra	16
10	Matematická kniha	16
11		
11	Příloha: Dětské postavy v románech	
12	Stephena Kinga	

Velký román, na který jsme dlouho čekali

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Je tu léto, ale o Akademii SFFH jsme ještě neřekli poslední slovo, přinášíme Soutěž národů a Honza Kovanec ji zmiňuje ve své reportáži z veletrhu Svět knihy. Richard Klíčník se vrací k odchodu Zdeňka Zachodila.

Po mnoha letech čekání začala vycházet pentalogie Vilmy Kadlečkové, v tomto i několika následujících číslech se jí budeme zevrubně věnovat, na straně 9 zatím najdete rozhovor se spisovatelkou.

Dětské postavy v románech Stephena Kinga

Přinášíme další teoretickou práci, o které její autorka Markéta Doležalová napsala:

Ve své práci jsem se zabývala pojetím dětských postav v pěti románech Stephena Kinga. Provedla jsem komplexní charakteristiku jednotlivých postav, včetně srovnání negativních a pozitivních rysů povah, a analyzovala jsem jejich chování v sociálním kontextu. Na základě této analýzy jsem sledovala fyzický, psychický a morální vývoj postav v krizových situacích se zvláštním přihlédnutím k faktoru strachu. Ke zpracování tématu jsem využila metod psychologie, především pak výsledků výzkumu deprivace. V díle jsem vyzdvihla působení strachu a vypodobnění zla jako metafyzického činitele. Práce má také ukázat, že horor, obvykle chápáný jen jako žánr zábavné četby, dokáže v některých špičkových dílech postihnout závažnější problematiku. Práce Stephena Kinga je toho důkazem.

Zdeněk Rampas

Akademie SFFH – „soutěž národů“

13	12	11	10	09	08	07	06	05	04	03	02	01	00	99	98	97	96	Suma	Firma
16	8	11	15	18	25	9	26	27	34	29	18	16	16	9	3	10	8	298	Laser / Laser-Books
14	6	4	28	7	18	32	15	5	20	10	0	0	0	1	0	0	0	160	Triton
13	2	0	1	3	0	3	2	3	7	7	21	10	16	10	27	6	5	136	Talpress
11	18	21	4	0	14	0	3	1	2	0	10	5	1	0	0	0	0	90	Albatros
9	26	18	17	9	1	3	5	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	92	Argo
7	2	4	2	1	1	1	2	5	3	5	7	1	3	3	9	9	9	74	Ikaria / XB1/Konektor
6	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	Epocha
4	1	6	10	9	5	5	5	8	1	1	0	0	0	0	0	0	0	55	Pevnost
4	9	2	3	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	20	Brokilon
3	3	3	6	6	2	3	2	2	1	3	11	4	7	0	0	0	0	56	Straky na vrbě
2	0	1	2	3	1	1	1	1	1	1	0	1	7	7	6	6	3	44	Nová vlna
1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	2	5	0	0	0	0	0	13	Fantom print

Soutěž národů je neoficiální hodnocení *Interkomu*, tabulka se počítá z počtu nominací jednotlivých subjektů (nominace=1 bod) a ze získaných cen Akademie (5, resp. 3 body). Pokud některá nominace přísluší více subjektům, získává každý plný počet bodů.

Současné hodnocení různorodých kategorií může být v něčem zavádějící, nicméně však naznačuje při porovnání více let určité tendence a má tedy smysl.

Letošní ročník Akademie byl až sluníčkově vyvážený, na každého se dostalo a nikdo si neurval příliš. Na první místo se po třech letech vrátil Laser a to hlavně pro spoustu nominací čili za poctivou práci na celé produkci, nikoli jen díky vítěznému trháku, čemuž odpovídá i to, že získal Cenu pro nejlepší nakladatelství.

Na druhém místě skončila stálice Triton a po více letech se do první trojky vrátil Talpress, na paty jim však šlapou Albatros a Argo. Zvláště poslední jmenovaný již letos stačil vydat tituly, které naznačují, že se v příštím roce s pátým místem nehodlá spokojit.

ZR

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 6-7/2013 (284)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6,
Česká republika

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčník a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Markéta Doležalová, František Houdek, Roman Lipčík, Richard Klíčník, Vilma Klímová, Jan Kovanec, Jan Křeček, Jarek Mostecký, Julie Nováková, Zdeněk Rampas

Sponzoři tohoto čísla

Jan Haberle
Daniela Kovářová
Jiří Doležal

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla
byla dne 14. 7. 2013

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

(redakce neodpovídá za škody
vzniklé nesprávným používáním IK)

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

O vládnutí v ČR: Republika je pokračováním monarchie plebejskými prostředky.

O fotbale: Několik tisíc příslušníků chudé lůzy řve z tribun na dvaadvacet milionářů.

O však víte kom: Kdybych měl najít nějaké přirovnání... Tak ten minulej byl jako vřed. Tenhle je jako pásové opar.

O novinářině: V novinách jsou pravdivé, pravděpodobné a živé zprávy. Pravdivé je datum, pravděpodobné počasí a to ostatní...

O cestování: Hebridy jsou Skotsko pro pokročilé.

Kdyby Ambrose Bierce psal Dáblův slovník dnes a v Česku

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ jinde

● **29. května** jsem navštívil Karla Netopejra Petříka (dokopal jsem se k tomu, protože jsem u něj měl knihu, kterou jsem chtěl vrátit Gabrielu Oh), ale nebylo to moc veselé, ležel na nás obou smutek z Tunelářovy smrti.

● **30. května** ani U Kruhu nebylo příliš veselo, zavzpomínali jsme na Big Shamana a jediné veselé vytržení byly sázky, zda Jiřina dokáže sporádat dva výborné místní karbanátky.

● **31. května** v dalekém Hodoníně pohřbívají Tuneláře, Pepa Vašát mi poslal fotografie, a tak vidím, že ze známých tváří fandomu se přijeli rozloučit Roman Hruška, Job (a další pořadatelé Fénixconu), Honza Kantůrek, Lament, Leonard Medek, Dáša Mehešová, Pavel Mikuláščík, Miro Páříčka, Jarka Pavlíková, Pepa Vašát, Standa Votava, Nalim Zachodil a další. A byli odměněni alespoň tím, že na ně nepršelo a že se spolu sešli.

I já jsem vyrazil na dávno slíbené, ale přece jen radostnější rozloučení s Gabrielem Oh, jehož diplomatická mise v ČR končí. Kdo by řekl, že Jeho Excelenci je 61. (No mně bude za pár :-). Takže si u nás užíval asi poslední zastupování své vlasti a příští rok se už bude angažovat v rodinném podniku, ať už to znamená cokoli...

Díky Julii jsem měl nejmladší spouze ze všech přítomných, ale nikoho jsem tím neošálil, když už, tak předpokládali, že je to dcera. Což samozřejmě je, ale ne moje :-)

Počasí nám vyšlo, chvíli před pátou už nepršelo, tak jsme s Julií na chvíli opustili terasu a nakoukli do

zahrady o rozměrech slušného parku a zalitovali, že tu s námi nejsou naše fandomové zahradnice (nejmě Vilma a Jolana), když jsme nedokázali určit některé stromy asi dost exotické.

Korejci mají zkrátka fantastickou rezidenci, je to Schuckova vila (www.slavnevil.cz/vily/praha/schuckova-vila), kde, jak jsem si později zjistil, bydlel Gustáv Husák, a československý stát nejspíš dost dobře nevěděl co s ní, tak jim ji na začátku devadesátých prodal.

Po návratu ze „zahrady“ jsme potkali Miloše Podpěru a bandu goistů, vesměs bývalých matfyzáků, přítomní politici byli hlavně socdemáčtí, šéf senátu Milan Štěch a předseda Ústavního soudu Pavel Rychecký, ale ukázal se i Hynek Kmoňček, a z „nepolitiků“ Knižák a Radek John.

Kdybychom stáli blíž, asi bychom vyslechli nějaké projevy, takhle jsme jen ochutnali korejské speciality, pohovořili se známými z ambasády a koreanistiky a okolo osmé se mezi posledními rozloučili s Jeho Excelencí Gabrielem Oh.

● **1. června** ještě přší.

● **2. června** stále přší.

● **3. června** rušíme s Filipem pro tento týden RUR, rozesílám maily obvyklým návštěvníkům. Večer píše Edita Dufková, zda nevím o nějakých vyplavených scifistech, že má volný pokoj vysoko, vysoko na kopci, případně i půdu na složení zachráněných věcí. Naštěstí o nikom nevím, ale i tak jí moc děkuju.

● **4. června** čtu v úvodníku, že XB1 končí; jestli Vlado něco nevymyslí, bude Akademie SFFH muset zrušit kategorii časopis. Sázím Valhalu, takže jsem se to dověděl asi jako poslední, ale začínám tušit, proč jsem Vlada tak dlouho neviděl.

● **6. června** dorazím okolo půl šesté ke Kruhu, kde se zrovna pokouší platit Přemek Houžvička, byl ze starých časů uvyklý na začátek v pět. Přemek ze staré české SF mění orientaci na současnou spisbu a doplňuje si sbírku.

Tak jsme spolu v salónku vyčkali příchodu Franty Novotného, pak Vládi Němce a obvyklých přítomných.

Bohužel Vlado Říša se zase neukázal, vlastně jsem ho naposled viděl týden před Akademií, kde také nebyl.

Pak se objevil Kovanic a začalo být hlučno, zase mlel, místo aby si přečetl autorský Interkom, který jsem mu donesl... :-)

Už jsem byl na odchodu, když přišel Milan Fibiger, zdá se, že vydání *Cesty kolem světa za 80 dní* s jeho ilustracemi je na spadnutí.

● **8. června** Rita shání brigádníky na pomoc zaplaveným.

● **11. června** dopoledne jsem v Mladé Boleslavi, kde jsem na nádraží potkal velice povědomé děvče, ještě v autobuse jsem dupal, odkud ji znám, kdy já byl na nějakém conu. Fotografii její sítkomové dvojnice najdete na příští straně.

Odpoledne jsem vyrazil do vnohradské hospody na kus řeči se Zdeňkem Rosenbaumem, vydáme znovu jeho *Fantagor*, aneb *Bláznova píseň*.

● **12. června** pílím na brutální koreanistickou pařbu při příležitosti osmdesátin zakladatele oboru docenta Vladimíra Pucka, dostal tam i knihu vydanou k té příležitosti (Podoby Koreje?) a viděl jsem, že v ní je i příspěvek Jaroslava Oliši jr.

Šel jsem tam hlavně omrknout, jak se koreanisti baví, v pondělí pro ně v MATu pořádám křest jiného sborníku pro trochu podobnou klientelu.

Dal jsem se do řeči s jedním z editorů Markem Zemánkem, a když přišla řeč na SF, prozradil, že je vlažným trekistou a že jeho největším SF zážitkem bylo, když při představení Aidy zjistil, že kousek od něho sedí kapitánka Kathryn Janewayová, tedy Kate Mulgrewová, ale v kostýmu podobném její uniformě ve ST.

● **13. června** jsem dorazil ke Kruhu, ale poučený Přemek Houzvička se objevil až po Frantovi Novotném, který mu donesl ukázky/přebytky své produkce, můžeme se těšit na SF bibliografii po roce 48.

Přemek líčil, jak objevil další nezmapované SF končiny, totiž SF povídky v trampských časopisech. Odtud jsme přešli na zprávu, že se chystá zfilmování *Dzwille* Jaroslava Velinského. Já byl ještě v šoku po nedávném zhlédnutí *Bankrotářů* (režie: Z. Zelenka, v roce 2003 hráli M. Donutil, J. Bohdalová, J. Somr, F. Němec, V. Postránecký, A. Švehlík, M. Dejdár, S. Postlerová, M. Hrušešová), přes hvězdné obsazení musím říci, že je to hrozná přehrávaná šmíra, a vyjádřil jsem obavu, že *Dzwille* nedopadne lépe.

● **14. června** policie loví zkorumpované politiky a na NYXu se přestala řešit záchrana XB-1 a debatuje se, zda Viktor nazval překlady používané ve FantomPrintu toxickým odpadem či zda mluvil obecně o tom, co lze získat za 70 Kč za normostránku.

Odpoledne jedu do Tritonu a potkávám tam Ondřeje Jireše, jak nakládá autoráky nového vydání *Písní temných věků*, a Vilmu, která si byla koupit další balík *Krvavé cti*.

Večer jede Vilma pro Martina, který se vrací ze Států, a protože pražská mafiánsko-taxikářská chobotnice znemožnila jakékoli rozumné vyčkání na letadlo poblíž LVH, tak jsme společně strávili čas čekáním u nás a domluvili večírky, než prokuknou prázdniny.

● **15. června** Martin Gilar upřesňuje svůj pobyt v ČR, je na čase domluvit večírek. Martin Zhouf píše, kdy přiveze korektury *Cesty kolem světa za 80 dní*.

● **17. června** pořádám křest *Sborníku mladých koreanistů*. Evald byl zavřený, asi po záplavách vytopený, v Louvre měli obsazeno, tak jsem udělal z nouze ctnost, a protože jeden z příspěvků křtěné knihy se týkal telenovely *Zimní sonáta*, sešli jsme se v salóнку Filmového klubu MAT.

Rájeshi, já mám dvojici v Mladé Boleslavi.

válečnou poradou nad vydáváním exkluzivní edice *Cesty kolem světa za 80 dní*. Když dorazil Honza Kovanic, už na mě bylo trochu hlučno a šel jsem vydávat japanologii.

● **22. června** pořádá Michaela holčíčkovy večírek, nachystala panenky, kočárky a postýlky a pak už se jen čekalo, kdo si s nimi přijede hrát. Dorazili Klímovi s Uršulou, Rámišovi s jednou holčíčkou Karolínkou „Kačou“ (Michaela už jezdí po světě, je už školačka), Milena s Viktorem (každý z nich také dodal jeden roztomilý kousek, Martičku a Alžbětku). Bez holčíčky přijeli Honza Vaněk a Ivan Hraníčka.

Trochu jsme nad grilovanými pochoutkami probírali knihy Úsvit rasismu a Výkvět mužství (životopis H. G. Wellse v překladu Richarda Podaného), když přišel synek se smutnou novinou, že si Mišin otec zlomil nohu. A tím večírek prakticky skončil.

● **24. června** dokončuji bleskově vydávanou japanologickou knihu a zu na sobotní večírek věnovaný Martinu Gilarovi.

● **27. června** U Kruhu probíráme s Frantou Novotným vylepšení *Valhaly* pro nové vydání.

Pavel Březina se chlubí průkazem námořního radiotelegrafisty, Richard Šusta už má také nějakou námořnickou kvalifikaci, a tak jim Franta předává instrukce před chystanou cestou do Brazílie. Franta si uskutečňuje sny, ve kterých mu bránil bolševik, ale my, jeho čtenáři, přijdeme zkrátka, každá námořní výprava nás stojí jednu knihu.

Dorazil i Milan Fibiger a děkoval za pomoc s redakcí jeho verneovky, a Přemek Houzvička. Nakonec přišla i Jiřina a domáhala se hodnocení CKČ.

● **28. června** se dovídáme, že Ridley Scott natáčí v Praze drama *Dítě č. 44*. Půjde zřejmě o velkoformát, jen v Česku nechá okolo 900 miliónů Kč. O knižní předloze jsme tuším před časem informovali, jsem zvědav, co z detektivního příběhu o poctivém KGBákovi v dobách stalinského teroru a ideologie, že v SSSR již nastal komunistický ráj, a tedy v něm nemohou existovat maso-vi/sérioví vrazi, režisér a scenáristé udělají. A jak detailní bude v popisu ukrajinského hladomoru spojeného s kanibalizmem a lovením dětí jako nejsnazší (a nejchutnější) kořisti.

● **29. června** velký večírek s Martinem Gilarem bude spíš menší. Omluvili se: Věra a Vladan (jsou na Vysočině), Milena a Viktor (možná se ukáží po stěhování), Jolana (budou v Polsku), Julie (je na dovolené), Sládečkovi (rovněž dovolená), Stáňa Kučová (bude v Brně), Rita (trvalý záchvat workoholismu), Da-wood (dovolená), Honza Vaněk (lektoruje na Šrámkově Sobotce). Rovněž starší Vilminy dcery odjely na FF, ale zase zde byla ubytována Martička.

Nicméně hlavní hosté Martin Gilar s manželkou Renatou a oběma syny dorazili. A protože se v Praze zrovna pohyboval Jiří Olšanský, podařilo se mi jej přesvědčit, že bude rovněž vítán, ukázala se i Sanča, Eva Hauserová, Viktor s Haničkou a malým Danielelem, a nakonec i Andrea „Eclectica“ za svobodna Perlová s manželem Davidem.

Slavila se Vilmina kniha Mycelium, ale probíralo se kdecó: Martina G. navzdory, nebo právě proto, že žije v USA, zajímalo, jak se Martin K. dostal k tomu, že svým projevem zahájil demontáž starého režimu, Jirka Olšanský mluvil o řezbářství a divadle. Jazykový koutek večírku se díky Andreině specializaci týkal hlavně severských jazyků se zvláštním zřetelem na švédštinu a severskou detektivku; neřekli byste, jak se správně vyslovuje Larsson.

Gril raclette v kombinaci s výborným lilkem a cuketou měl snad větší úspěch než hromada klobásek.

Nakonec nás bylo 15 dospělých hostů a jen pět dětí, takový klidný a komorní večírek.

● **1. července** se na XB1 objevil rozhovor s Vilinou Kadlečkovou o prvním díle Mycelia. Zdá se, že vyvolal zájem, má 5x větší sledovanost, než mají běžné články, a i text o tom, že XB1 nezaniká a bude pokračovat i jako papírový časopis, má jen o něco málo větší než dvojnásobnou sledovanost než rozhovor, který přinášíme na straně 9.

● **4. července** tlachám U Kruhu s Leonardem Medkem, dokud nedorazí Honza Kovanec, abych uplatnil recenzní výtisk Mycelia.

● **6. července** vyrazíme já a Michaela se Zdeňkem Pobudou na FF. Na oběd v Panském domě nás překvapilo několik prázdných stolů, ale asi jsme tam byli jen moc brzy, podle jiných zpráv byla návštěvnost FF dostačující a obvyklá. Pak jsme zašli zakoupit půldenní vstupné. Cestou jsme nakoukli na hřiště za Sokolovnou, zda tam nezuří fotbalové utkání Pevnost proti světu, ale našli jsme tam Milu Lince, an cvičí budoucí historické šermíře. Zašli jsme na stánek steampunkového šperkařství, jestli chcete nevšední šperk, tak na www.civil-steampunk.cz, a pak jsme v jednu zhlédli přednášku Karolíny F. a Vilmy K. o tom, že hrdina musí trpět. Karolína mluvila jako kniha (nebo středoškolská profesorka), a chvilku mi trvalo, než mi došlo, že její perfektní projev má kontrastovat s úmyslně chybnými a zpřeháženými podklady a nedohodou o tom, co která z přednášejících má říkat. Naštěstí byl humor v přednášce namixován v tom správném poměru, takže dobře dopadla.

Ve tři jsme si v miniaturní klubovně vyslechli povídání Vlady Říši o tom, jak to bylo s resuscitací XB1. Vše zdá se zachránil vysokopřijímový fanoušek, který měl dokonce přijet, bohužel na konci týdne mu někdo na křižovatce zrušil auto. Fanoušek se snad vyzná v inzerci a ta by se proto mohla začít v XB1

objevovat a dorovnávat ztrátu. Nebo bude třeba sehnat či přilákat dalších 650 předplatitelů, a pak bude časopis na nule, čili neprodělavat.

V pět hodin odpoledne Ondřej Jireš držel dlouhou řeč o svých antologiích se zajímavým historickým úvodem, který mu zabral větší část pořadu, však také začal z gruntu od Kantora a Železného. Zmínil se přitom, že většina tehdejších věcí již dnes neobstojí, neřekl tuším žádné číslo, ale klidně by mohlo jít o konstantu Silverbergova zákona (90%). Jsem zvědav, kdy svůj postřeh dotáhne do konce a uvědomí si, že to platí (za pár, ani ne 20 let bude platit) i pro současnou produkci, včetně jejich dnes adorovaných částí.

Následovala panelová diskuse s přítomnými autory Pavlem Renčínem, Jarkem Mosteckým, Vilinou Kadlečkovou, Petrou Neomillnerovou, Karolínou Francovou a Martinem Antonínem. I ta měla švih a díky otázkám Martina Klímy se z ní dalo něco dovědět. Bohužel mě docela rušily špičky FantasyPlanet, které si v řadě za mnou musely naléhavě povídat o něčem zcela jiném, asi jim už čeští autoři nedokáží říci nic, co by nevěděli.

Vyčkali jsme křtu Mycelia, opět v místnůstce, kde již přednášel Vlado, čili velikosti větší komory na košťata, připili knize myceliálním nápojem kombuchou a vydali se ku Praze.

Málem bych zapoměl, křtu se zúčastnil Michael Stackpole, autor cyklu Věk objevů, ale toho si lidé tísňící se u vchodu do kumbálu ani nemohli všimnout.

FF ale pokračoval dál slavnostním Večerem Fantazie, zde je minireport JM:

Vyhlášení výsledků devátého ročníku ankety Aeronautilus.

Držitelkou ceny Aeronautilus v kategorii Kniha roku se stala Edita Dufková za román Zpráva z Hádu, a přidala tak k sošce Aeronautila, kterou měla doma už od prvního ročníku, kdy zvítězila v kategorii povídka už druhé ocenění.

V kategorii Povídka roku vystoupila na nejvyšší post Vilma Kadlečková za povídku Starýma očima, za tisíc let, a zkompletovala si tak sbírku ocenění z nejvýznamnějších žánrových soutěží a anket.

Nejlepší obálkou knihy nebo časopisu se stala obálka antologie Mrtvý v parovodu autorky Jany Šouflové, která tak obhájila první místo z loňského roku.

Titul Nejlepší web věnující se žánru pak s přehledem obhájil XB-1, sesterské webové stránky stejnojmenného časopisu.

Během vyhlášení cen Aeronautilus bývají uvedeni do velmistrovských lóží také noví velmistři.

Jednoznačný vítěz hlasování v kategorii organizátorů se však dostavit nemohl. Zdeněk Zachodil alias Tunelář nebo také Big Shaman bohužel měsíc před vyhlášením výsledků zemřel. Ale jako by tam byl s námi, když dav v sále vstal, mlčel a pak dlouho tleskal. Protože Velmistřům patří úcta.

Do lóže autorské pak od toho dne patří Jan Patrik Krásný, známý ilustrátor a malíř.

Jarek Mostecký

● **9. července** zjišťuji v Argu prodeje Mycelia, zatím dobré :-)

● **10. července** jsem byl odvečen do skanzenu v Přerově nad Labem. Škoda, že nejsem autor fantasy, asi bych měl o čem přemýšlet.

Zdeněk Rampas

pokračování ze str 1 i debata o tom, jak je škoda, že na webech MAFRA skončily necenzurované komentáře, které krom nadávek přinášely i upozornění na chyby a nové informace. Tato zpětná vazba je to, co činilo blogy nejvíce přitažlivými. Myslím, že to byla Renata, která si postěžovala, že se sprostáci přestěhovali z komentářů do mailů – kde ji s nimi už nepomáhají bojovat další komentující. Fakt je, že sám jsem nakonec komentáře na vlastním blogu úplně utnul – protože nemám lidi na jejich moderování.

Důležitá poznámka padla ke konci debaty z úst Ivy Pekárkové: Existuje *fenomén tištěné knihy*. I sebevětší pitomina vypadá dobře, když se objeví krásnými písmeny vytištěná na papíře. Proto stále každý autor za vrchol svého snažení považuje knížku. A skutečně, blogy z idnes.cz vycházejí i knižně, a přinášejí tak svým autorům jak potěšení, tak honoráře.

K tomu ještě poznamenám, že jsem Světem knihy skutečně jen prolétl, ale letos jsem na něm nezaznamenal žádné prodejce čteček a e-knih. Pravděpodobně přešli na počítačové veletrhy. Takže si říkám, že stejně jako film (úplně) nezabil divadlo a televize (úplně) nezabila film, tak ani elektronická kniha (úplně) nezabije knihu tištěnou. A stejně jako můžeme vidět divadlo ve filmu a filmy v televizi, stejně tak dávají elektronické knihy další příležitost knihám papírovým. A stejně, jako vznikaly televizní inscenace, které se nikdy neobjevily na divadelních prknech, tak budou vznikat i e-knihy, jejichž text nikdy neokusí papír.

Ale knihy, ty tu zůstanou! Říkal jsem si, když jsem procházel mezi stánky.

A nejen knihy. Prošmejdil jsem sektor, kde se rozložili kartografové se svými mapami. Ona papírová mapa i ve světě Google Earth a Mapy.cz má prostě tu výhodu, že si ji můžete rozložit na celé posteli, a funguje, i když dojdou baterky. Problém bývá, když se na ni chcete podívat přímo v terénu za deště a větru. Papír, i když impregnovaný, v dešti vlhne a ve větru se trhá. To se netýká vynálezu, který teď na trh vrhl Kartografie: Mapa na šátku. Na svém stánku se chlubil šátkem s mapou Beskyd 1:50 000, která je Kartografickou společností ČR nominována na Mapu roku 2012. Když jsem šel kolem, tak jsem jen hodil hlášku „škoda, že nemáte Jizerky“. Měli. Tak jsem ji po čtvrt hodinovém očuchávání nakonec koupil. I když jsem si obmyslně s sebou nevzal peníze, aby mě zbytečně nelákaly veletržní slevy. (Na veletrhu se naštěstí nedá kupovat bezhotovostně.) No ale tu dvoustovku jsem přece jen měl, a ještě jsem dostal desetíkačku zpátky.

Nějakou dobu jsem věnoval nutnému občerstvení, a pak se již vrhl do víru davu. U stánku Goethe-institutu jsem si vyzvedl nějaké informační letáky, stejně jako u stánku státu Izrael, kde jsem vyplnil i test vědomostní soutěže. Abych naplnil ekumeničnost, uvolil jsem se převzít i mapu farních sborů a památek Českobratrské církve evangelické a v davu kývl na pozdrav katolickému historikovi Martinovi C. Putnovi.

Proplouval jsem kolem stánků, kochal se jejich obsahem, až mě zachytil stánek plzeňské agentury NAVA, který krom své nejnovější produkce nabízel s drtivou slevou i některé své starší věci. Dvacku jsem ještě měl, a tak jsem neodolal a pořídil si oceňované dílko Manfreda Theisena Setkání v Jeruzalé-

mě (podtitulek Lásky v době terorismu). Romeo je zde křesťanský Palestinec a Julie pak světská Židovka. Superekumenické, zejména že se jedná o německého autora, který se ve vysvětlivkách odváží označit Jeruzalém za „kulturní centrum země“, zatímco na tom blízkém izraelském stánku jsem se v testu dozvěděl, že Jeruzalém je – hlavní město Izraele. Na tom se asi Palestinci, křesťané, židé, Němci a Židé, jak vidno, přes všechnu ekumeničnost neshodnou.

Nechal jsem se vláčet davem, tu zahlédl krásnou lvu Janžurovou, onde sošného Ivana Klímu, až jsem zarazil u Sargasového moře antikvariátu dantikvariát.cz! Naštěstí jsem už neměl ani tu desetikorunu, ale stejně většinu těch knížek, které zaplnily celou polovinu severní strany plátěného levého křídla, máme doma. Obvyklý dotaz: Taky nakupujete? Ano, nakupuji.

Cesta davy se stále zpomalovala, jak jsem narážel na známé autory a nakladatele a kamarády z fandumu, což signalizovalo, že se blíží třetí hodina odpolední a s ní hřeb mého dnešního programu, totiž vyhlášení a předávání cen Akademie science-fiction, fantasy a hororu. Naštěstí i zde byli jiní fotografové a zpravodajci, jako Jan Pechanec ze Sardenu, takže si k tomu můžete přečíst jeho report. Kategorii bylo celkem 12, takže bylo rozdáno i dvanáct sfing. Tentokrát šel na pódium nejčastěji asi Tomáš Němec: S Alžbětou Lexovou jako spolišéfredaktor Pevnosti (Nejlepší časopis), se Zdeňkem Pobudou z Nakladatelství Epoque jako koordinátor původní české knižní řady Kladio na čaroděje (Počin roku), a potřetí si šel už sám pro Cenu za dlouholetou práci pro SF. Byl z toho poněkud překvapený a omlouval se, že je na to ještě příliš mlád. (Ale to není za věk, ale za práci, Tomáši!)

Zmíním už jenom cenu za nejlepší původní českou či slovenskou knihu. Uchvátla ji Edita Dufková za svůj první román Zpráva z Hádu (Laser-books). Ano – tu jsem taky (docela pochvalně) recenzoval. Moc knížek nerecenzuju, českých ještě méně, a tak mě vždy potěší, když nejsem sám, komu se líbí to, co mohu pochválit.

A to už byl konec! Běžel jsem domů za dalšími povinnostmi. Potěšen živou kulturou, kterou jsem několik hodin nasával, dýchal a pil. Tisíce lidí připravily pro desetitisíce milovníků knih opět krásné setkání. Vystavovatelé i návštěvníci si to platili. Akademie by nemohla rozdávat své ceny bez sponzorů, mezi něž patřil i na začátku zmíněný Martin Gilar. Tak to je, tak to funguje. Zatímco se o měsíc dříve scházejí ve své věži ze slonoviny spisovatelé, nositelé Nobelových cen na Festivalu spisovatelů, je muž hrozí zánik kvůli snižování pražských dotací na kulturu. Nic proti nobelistům z Turecka a Jižní Afriky, ale i Svět knihy každoročně představí zahraniční autory, letos byl věnován bratrským Slovákům. Na Světu knihy si na spisovatele můžete sáhnout, můžete se jich zeptat, na co potřebujete, můžete si nechat podepsat jejich knihy, které si můžete koupit...

Kolik asi ročníků by mohla Akademie uspořádat, kolik asi cen nebo grantů by mohli dostat začínající autoři za letenku pro jediného nobelistu... Nic proti spisovatelům, nic proti festivalu, ale na Světu knihy byla ta pravá živá kultura!!!

Jan Kovanic

Psáno v Praze dne 21. května 2013.

Vzpomínka na Big Šamana aneb pořád stejnej...

Dva dny před pohřbem, na který se bohužel nedostanu, bych asi rád taky napsal pár vzpomínek na Zdeňka Zachodila. Big Šamana. Zdenála. Tuneláře. Těch čtrnáct dní od chvíle, kdy se mu stala jeho osudová příhoda, neuplynul den, abych si na něj několikrát nevzpomněl. Na něj a na jeho taškařice, které nebyly nikterak extravagantní. Naopak, v rámci komunity, ve které se pohyboval, patřily k těm obyčejnějším. Dokonce na to všechno, co pro sci-fi dělal, vlastně ani nebyl tak moc vidět...

Jistě, namítnete, že na Fénixconu a v Arakkisu byl nepřehlédnutelný. Samozřejmě. Ale za pořádáním conu je spousta práce, která nebude nikdy vidět. Měl kolem sebe tým skvělých lidí, ale byl to on, kdo celý Fénixcon táhl a kdo mu – a to především – vtiskával nezaměnitelný ráz pohody a domácí atmosféru (za pomoci výpalků nejrůznějších typů, ale i bez nich).

Takže jistě, vidět byl. Ale pro mimobrněnské pouze tři dny v roce. Pirát v hábitu tom i onom, fousáč s lišáckým úsměvem a údivem malého kluka. Zejména poslední vlastnost stojí za povšimnutí. Šaman totiž splňoval do puntíku archetyp čtenáře a hltače fantastiky. Máme ho v sobě všichni. Rozvažujeme se nad scénami knih, které nás doslova a do písmene dostanou. Ale jen málokdo to umí tak dobře jako on.

Právě proto byl jedním z nejlepších knihkupců ve svém oboru. Nejenže věděl, co přesně prodává, ale dokázal čtenáře strhnout pro danou knihu ještě před přečtením první stránky (ostatně obdobně to dělal s lidmi při pořádání všech svých akcí). Pokud jste přibyli do Arakkisu poprvé, několika cílenými dotazy přeborníka knihkupeckého juda vás složil na lopatky a zasypal knihami, které si musíte přečíst.

Arakkis byl jeho královstvím, u jehož počátků sice úplně nestál, ale který až s ním dosáhl naprosté ikoničnosti. Šamano doupě. Milovaná sloj. Někdo už vzpomínal na to, jak své známé oslovoval: „Nazdar, strýcu!“ I to bylo zásadní a neodmyslitelné (stejně jako jeho „Já tomu teda nerozumím, ale...“). A nenahraditelné. Protože tento pozdrav je všekající. Strýc ze Slovácka, který kdysi prý někde kopal tunely, a přezdívkou mu už zůstala. Právě tady byl sám sebou.

Pokud jste jej znali jen z Fénixconu, neměli jste šanci poznat ho v jeho přirozeném habitatu. Jistě, byla to jeho akce, věnoval se jí roky, ale nikdy nemohl povolit, zcela se uvolnit a nechat věci plynout (snad s výjimkou nedělních rán). Byl usměvavý, dělal show, ale pořád věděl, že musí být ve střehu. Pokud jste ale do Arakkisu přišli mimo špičku... Dá se to těžko po-

pisovat, ale když už jsme ti sciifisti, tak můžeme třeba říct, že zatímco na conu to byl náš Gandalf Šedý, v Arakkisu se změnil na toho Bílého. Místo dýmky pravda bafal cigarety, ale komu by na tom sešlo.

Pohoda hobitů nory v zadním jinak naprosto neútluném a temném kamrlíku sálala zejména z něho. Buď řekl, abyste povidali, co je nového, nebo sám spustil. Najednou, ve chvíli, kdy byla trocha času, se Zdeněk „vylupoval“ z kukly a zřídka diskuse s ním o tom či onom pro mě teď patří k těm nejhýčkanějším vzpomínkám na něj.

A souvisí to i s poslední mou zásadní vzpomínkou na něj. Ve chvíli, kdy se odehrála, byla naprosto nepodstatná, ale dnes pro mě přesně symbolizuje Big Šamana se vším, co k němu patřilo. Bylo to loni na Dinoconu v Pardubicích, kde nic neorganizoval, tak se mohl plně věnovat mezi blízkými lidmi svým nejoblíbenějším činnostem – pití a klábosení (tomu klábosení, o kterém byla řeč). Věnovali se mu tam všichni, ale málokdo tak náruživě (mluvím zejména o řečnění, i když Zdeněk se nikdy neřejal:)).

V jednom okamžiku mě přepadla divná nálada a řekl jsem Zdeňkovi Rampasovi, že jsou všichni starý a že je musím

všechny vyfotit. Ohavná myšlenka, ale už tak tam dost dinosaurů chybělo. Zorganizovali jsme focení na bílém pozadí, hezké pasovky pro všechny. Do archivu, a kdyby nedejbože náhodou...

A pak jsem přišel do baru za Šamanem, že se má jít vyfotit. Strašně rád bych citoval, co mi tehdy řekl. Nevím. Nepamatuji si to, ale vím, že mi lehce nevrle řekl něco v tom smyslu, že mám dát pokoj, že on si tady teď povídá a na takové ptákoviny že nemá čas, navíc on že se teda ani náhodou umířit nechystá. Však ho znáte... Bylo mi jasné, že s ním nehnu.

Kdybyste věděli, kolikrát za těch čtrnáct dní se mi tahle scéna přehrála v hlavě... Tvrdohlavý samorost, šedesátiletý klouček, který dělal věci po svém a dělal je tak s nesmírným potěšením. A nic na tom nezměnil ani to, že už není s námi v této rovině bytí. Víte, při vzpomínání na něj je daleko víc chvil, kdy se usmívám, než těch, při kterých polykám knedlík. Byl to týpek. Jeden z mnoha, jaké ve Fandomu máme. Ale tenhle konkrétně byl ještě divnější než většina. Takovým tím bezva způsobem, který máme všichni tak moc rádi.

Nemusel ses vytrátit tak brzy, Zdeňku, ale na rozdíl od jiných jsi tu nechal stovky lidí, kteří na tebe budou vzpomínat v dobrém a s láskou.

Richard Klíčník / Šumař

To je vražda, napsal

Představu o tom, jak prohnílý svět budoucnosti líčí ve své volné sérii americký autor **Adam-Troy Castro**, si lze udělat z toho, že její hlavní hrdinka Andrea Cortová pracuje jako suverénní vyšetřovatelka Úřadu vojenského prokurátora Diplomatického sboru Konfederace Homo sapiens. Zkaženější exemplář lidské bytosti aby člověk pohledal. Cynická nad všechny meze, krutá a bezohledná, od dětství vyrůstá s puncem válečného zločince, se silnými misantropními, respektive – v intergalaktickém kontextu románu obydleného kaleidoskopicky pestrými bytostmi – misanimálními sklony. Zároveň však odvážná, svým způsobem férová žena, docela fajn kámoška, kdyby si udělala pořádek v duši; o což se už v druhém románu usilovně snaží.

Vnitřního klidu však nedojde, protože tím by se Castro připravil o atraktivní skladebný prvek svých knih.

V prvním románu se jmenovanou hrdinkou *Vyslanci mrtvých* věnoval autor velký prostor líčení technologicky mimořádně vyspělého světa, který si na nás vymyslel, současně však výbušného a konfliktního, ovládaného megalomany a masovými vrahy. O vyšetřování jedné solitérní vraždy ostatně v románu šlo. Autor se tak mazaně rozkročil na křižovatce žánrů sci-fi a detektivky; nebyl samosebou první, ale tento vděčný kříženec není tak využíván, jak by si zasloužil. Přece však v „cortovské“ prvotině nad jiné převládá prvek SF, čímž si vysloužila Pamětní cenu P. K. Dicka. Jeho *Blade Runnera* lze ostatně také číst jako detektivku, cena se však uděluje za scifistické kvality a důležitá je mezi nimi obzvláště temnota vizí.

Druhým románem ze série podlehl Castro zajímavému pokušení. Vyslal Andreu Cortovou na její domovskou planetu Xena, sídelní svět rodiny vesmírných arcilotrů Bettelhinů, bezohledných zbrojařů, kteří pro civilizaci neudělali nic dobrého, nepočítáme-li vývoj a výrobu zbraní, kterými se decimují, případně zcela vyhlazují nepřátelené rasy. Pod ochranou osobní stráže a pod dohledem místních nabobů, zneklidněných její přítomností, se nad planetou nalodí do vesmírného výtahu, v němž se k cestě na planetu shromáždí pestrá směsice individuí – a hrc drc, firmu Otis v této alternativní budoucnosti zřejmě vlastní muzikantská rodina *Otise Reddinga*, výtah se zasekne a uvízne v prostoru. A do toho přijde mord.

Andrea Cortová si s sebou nevzala štrikování, na něž by před takovou cestou jistě pamatovala slečna Marplová, a tak volky, ale zprvu spíš nevolky se ujme vyšetřování. Srovnání se slečnou Marplovou samozřejmě kulhá na všechny nohy s výjimkou jedné: Cortová opravdu aplikuje staré dávné vyšetřovací postupy, vyslýchá zúčastněné, potenciální pachatele, sbírá důkazy, používá dedukci a snaží se logickou cestou přijít na to, kdo zločin spáchal. Navíc v uzavřeném prostoru vesmírného

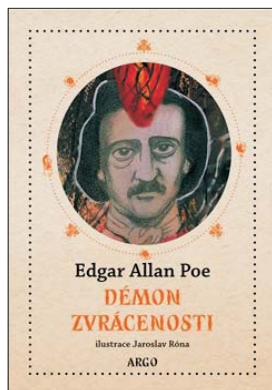
výtahu, který je sice větší než obvyklý panelákový Otis, ale prostorem omezený. Zgustnout si na záhadě vraždy v uzamčené místnosti, to nebyla ani tak doména **Agathy Christie**, jako spíš **Johna Dicksona Carra**, ale ten ji nechal řešit samými chlapy.

Ano, oproti předešlému románu je *Třetí dráp boží* statictější, což je jistě dáno volbou dějiště i zápletky. Ale Cortová, jak už víme z dřívějších, není nikdy plně odříznuta od vnějšího světa. Díky neustálému propojení s umělou inteligencí, která ji řídí, a také se svým dvojediným milencem nehrozí přinejmenším čtenáři příznaky ponorkové nemoci. Castrovi se i v tak stísněném manipulačním prostoru daří charakter postavy obohacovat o nové poznatky, rozvíjet její příběh, poví nám toho o ní hodně nového, což je další nosný pilíř série – a dějová linie sváricích se umělých inteligencí, které Cortovou zmitají, je velmi slibná, zajímavá, a protože náznaků je tu plno, ale rozuzlení žádné, lze již předvídat, kudy a kam se hne další osud Cortové v nadcházejících svazcích. Ve výtahu si dokonce i zasouloží, o čemž se slečně Marplové ani nesnilo, pokud o tom někdy snila.

Autorovi zajímavý experiment s žánrovým hybridem vyšel, i když možná lehce na úkor zklamání těch, kteří si zamilovali jeho svět a vysokou SF ryzost předešlé knihy. Jako by si to v závěru uvědomil a chtěl zklamané nakrmit jakýmsi fast-foodem: posledních pár desítek stran tempo zrychlí, protože porucha je odstraněna a Cortová je opět ve svém akčním živlu. Je to po detektivní selance mezi mimozemšťany skoro až šok a závěr působí poněkud neustrojně. A protože i v něm se děj znatelně hne dopředu, má čtenář dojem až jakési marnotratnosti a zahozené šance. Těch pár stran by při troše fabulační šikovnosti, která autorovi nechybí, mohlo vydat i na další román.

Roman Lipčík

Adam-Troy Castro: Třetí dráp boží. Přel. Aleš Drobek, Argo/Triton, Praha, 2012, 296 s.

Démon zvrácenosti

Nové ilustrované vydání povídek amerického romantického prozaika, básníka, esejisty a novináře **Edgara Allana Poea** (1809–49) v překladu Josefa Schwarze. Vychází s ilustracemi významného českého malíře a sochaře **Jaroslava Róny**.

Argo, Praha 2013, překlad Josef Schwarz, ilustrace Jaroslav Róna, 512 str., 448 Kč

Rozhovor se spisovatelkou Vilmou Kadlečkovou

Vilma Kadlečková je jednou z nejosobitějších autorek fantastiky na domácí scéně a jako jedna z mála se svými kratšími pracemi uplatnila i na anglo-americkém trhu (její povídky vyšly jak v americkém *F&SF*, tak i v britském *Interzone*). Je také poměrně úspěšnou sběratelkou literárních cen, což jí samozřejmě mezi ostatními autory fantastiky moc přátel nepřineslo... Vyhrávala v Ceně Karla Čapka ještě v době, kdy šlo o nejprestížnější domácí ocenění, a v posledních letech zase vítězí v cenách Akademie SFFH. Letos se po letech čekání dočkáme jejího nového románu a rovnou půjde o úvodní díl pozoruhodné pentalogie *Mycelium*, což je projekt, jenž na sebe ještě před vydáním zaslouženě poutá zvýšenou pozornost...

Jako autorka fantastiky jsi u nás dobře známá, ovšem *Mycelium* se jeví jako tvé dosud nejambicióznější dílo. Na co se mají tvoji čtenáři připravit a v čem se saga liší od tvých předchozích prací?

Bylo by vhodné připravit se na smrt na oltáři. Pak už to půjde samo.

Nevím, jestli je *Mycelium* ambiciózní. Ono je především pekelně dlouhé (všech pět knih má dohromady dva tisíce stran), a to pro autora znamená, že musí zalézt do nory a psát a pár let o něm není slyšet. Mezitím ztratí publikum a začíná od nuly. Takový pokus má člověk jeden za život (uznávám, někteří borci třeba dva). Pak už mu asi nezbyvá než tomu projektu aspoň trochu věřit. Takže: *Mycelium* je skvělýýýý!

Pokud jde o návaznosti: je to příběh z argenitového vesmíru, čili kdesi v pozadí se krčí realie z mých předchozích knih; ale zároveň mezitím uteklo tolik času, že jsem se od svých pradávných románů o Fomalhiwě duševně dost vzdálila. Děj se odehrává na Zemi v poměrně blízké budoucnosti. Lidi žijí v zásadě jako my, mají podobné starosti (zaměstnání, šéf, láska, fobie z telefonování, jídlo...) a celé je to mnohem civilnější. Oproti Fomalhiwě ubylo argia ~ lujské všemocnosti a chladného patosu. Zůstalo to, co lidem zůstane vždycky, když včas neutečou: ironie a totální bezmocnost.

Ale drama samozřejmě nechybí. V *Myceliu* je hrdina: umírající muž, který zarytě a s jízlivostí čelí svému osudu a z posledních sil se ještě snaží ne sice vysloveně zachránit svět, ale aspoň jednu zásadní drobnost v něm změnit. Prát se neumí a na střílení je líný, ale zato má hluboké znalosti a pár temných tajemství. K tomu se přidávají houby. (Zájem o zahradní architekturu mě totiž přivedl k nemocem rostlin, k tracheomykóze, což je stav, kdy vodivými pletivý stromu prorůstá mycelium parazitických hub.) Co kdyby existovaly mimozemské houby, které nežijí jen tak v nějakém smrku, ale v lidské krvi? Tak vznikla *Pětice posvátných drog*, což mi umožnilo temná tajemství našeho hrdiny trochu blíže specifikovat.

A nakonec přišli Ōsaneané (jako vždy k hotovému, shrábnout, co se urodilo). Ti mě brutálně napadli po událostech přednávěšného září 2001. Jaké by to asi bylo, kdyby fanatici z nějaké silně teokratické mimozemské civilizace (nazvěme tu planetu třeba Ōsse) bydleli hned ve vedlejším domě? My máme multi-kulturalismus a oni zase myceliální technologie, čili je nemůžeme jen tak pochyťat, zavřít nebo postřílet. Musíme s nimi žít. Jejich náboženská praxe připomíná výše zmiňovanou předlohu (mají církevní právo, církevní policii a na své dogma jsou poměrně hákliví), ale víra sama je tak trochu aztécká. Krutý bůh Akkütlix vyžaduje lidské oběti. V každém chrámu stojí oltář. A Pozemšťané si už zvykli, že když je s tím nějaký průšvih, tiše se to zamete buď pod koberec, nebo rovnou do kádě s houbou. Zásadní otázka vesmíru, života a vůbec zní – na kolik pokrytectví máme ještě žaludek?

Románová saga *Mycelium* vznikala poměrně dlouho a nějaký čas hledala nakladatele. Prozradíš nám pozadí vzniku série a peripetie kolem jejího vydání?

Trvá to už dvanáct let, což je nejspíš důkazem mého totálního šílenství. Smutné na tom je, že rukopis byl z větší části hotový už v roce 2006 (tehdy se celá saga jmenovala *Jantarové oči* a zbývalo dopsat polovinu pátého dílu). První díl se dostal k jistému redaktorovi (ani ne ode mě, nýbrž od jednoho z betačtenářů). Následoval telefonát jako z pohádky (*Je to úžasný, Jantárky určitě chceme, a nabídnem je hned taky do Ameriky a do Němec!*), a po něm pekelně ALE (...ale je to moc dlouhý, mělo by se to zkrátit na dva díly).

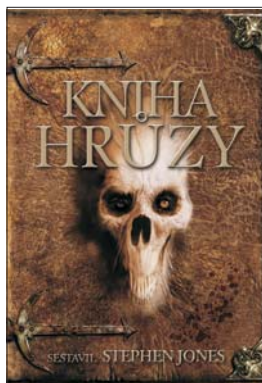
Jsem holka poslušná. Začala jsem přeskládat a krátit. Kdo někdy rekonstruoval starý dům, ví, o co je to úmornější a nákladnější než stavět na zelené louce. Scény, které postupně gradují a spějí k vyvrcholení, je dost těžké najednou uspořádat tak, aby spěly někam jinam. Po dvou letech zoufalého šibování papírků na koberci jsem to docela vymyslela – ale jak se ukázalo, mezitím mi nějak závažně vylepšily reputaci čtenářské ohlasy na novelku, napsanou v mezičase, a následkem toho se instrukce změnila: *Tak ne, dlů bude přece jenom pět!* Než jsem stihla pořádně propadnout radosti, přišel rok 2009 – a krize. *Pět dlů bychom asi v dnešní době nedokázali dotáhnout do konce. Nešlo by to na tři? Ale bylo by lepší pojmut to víc jako mainstream a sci-fi linii z toho úplně vynechat. Stejně už na tebe sci-fisti dávno zapomněli.* Se skřípním zubů jsem osekala, co ještě zbylo. V květnu 2010 byla kniha vysázená a po korekturách. Načež přišla poslední tečka: *Ehm... my jsme si to ještě znovu přečetli, a nějak to nedrží pohromadě...* Ó ano. S tím jsem ovšem nemohla nesusouhlasit. Mně se to nelíbilo taky.

Tichá i křiklavá hrůza

Antologii hororu je u nás pořád jako šafránu, takže dovolávali se tato nejnovější na záložce věčnosti po boku *Tiché hrůzy*, *Lupičů mrtvol* či *Hlasu krve*, vyčerpala tím v podstatě většinu možností. Přitom ale nejvíc se blíží *Tiché hrůze*. Jak *Lupiči mrtvol*, tak *Hlas krve* měly vpravdě revoluční poslání seznámit zaostalého čtenáře **Aloise Jiráka** a **Michaila Šolochova** s angloamerickým hororem; jedna si to nárokovala v krátkodobé oblévě sklonku 60. let, druhá pár let po konečné úspěšném, definitivním listopadovém převratu.

Jedna i druhá plnila i vyšší osvětové poslání, seznamujíc čtenáře s historickým vývojovým obloukem žánru: *Lupiči* šli i do uplynulých věků, *Hlas krve* zůstal u 20. století. *Tichá hrůza* však byl v roce 1967 blesk z čistého nebe, bohužel ojedinelý. Náhle, jako by se nechumelilo, dostal český čtenář do ruky svazek opravdu moderních hororů. Nebyla to tematická antologie, klíčem nebylo ani žádné „the best“, prostě vyšel výbor zajímavých hororových povídek, jakých v zahraničí vycházejí desítky, spíše stovky ročně. Kniha se tak vlastně objevila spíš, jako by se chumelilo, jako by taková ediční praxe byla běžná a nakladatelství ÚV KSČ Svoboda se předhánělo s nakladatelstvím Socialistického svazu mládeže Mladá fronta o to, kdo vydá krvavější antologii současného hororu. Nic takového, po druhém vydání *Tiché hrůzy* bylo na více než 25 let utrum.

A o moc se to nezlepšilo ani pak. Ročenky nejlepších sci-fi už se u nás horko těžko zabydly, ročenkám hororů se to ani s posledním pokusem před 15 lety nepovedlo. I proto můžeme *Knihu hrůzy* sestavenou už nikoli zdejším překladatelem či nakladatelským redaktorem (u *Tiché hrůzy* **Tomáš Korbař**, u *Lupičů mrtvol* dokonce **Jan Zábrana**), nýbrž držitelem několika žánrových cen, britským editorem a autorem **Stephenem Jonesem** přivítat jako kdysi *Tichou hrůzu*. Už tu sice není takový hororový úhor jako v 60. letech, ale čtrnáct původních moderních povídek přesto přichází opět do prostředí vyprahlého. O kontinuitě a pravidelnosti žánrového přísunu rozhodně ještě mluvit nemůžeme.

Ani *Kniha hrůzy* nemá podobně jako její *Tichý* protějšek žádný zřetelný výběrový klíč. Nejde o ročenkovou „best“, ani o tematickou antologii. V roce 2011, kdy antologie ve Velké Británii vyšla, šlo o prvně vydané povídky, to je jediné, co je krátce pojilo, než se v čele s *Kingovou* prací *Zelený bůžek bolesti* rozlezly do dalších publikací. Přesto však jeden pádný klíč najít lze: je jím strach.

Dobře kalibrovaný strach, dodejme. Editor věděl, koho oslovit, aby vznikla opravdu pestrá směs strachů všeho druhu – od niterného, s paranoidním přesahem, až po vnější děsy, s přesahem do záhrobní. Ano, do záhrobní. Moderní horor kupodivu pracuje dodnes i s těmi nejklasičtějšími rekvizitami. A tak švédský lumen **John Ajvide Lindqvist** napsal v *Hudbě Bengta Karlssona*, vraha pravověrnou duchařinu, i když ta zrovna není nejlepší příklad zářného žánrového příspěvku, protože Švédovi „upadlá“ forma slouží jako prostředek k literární exhibici, působivé, nicméně poněkud mimo mantinely. Je tu standardní nadpřirozeno, rojí se tu nepředstavitelné příšery, je tu morbidita a grotesknost, tryská tu krev, hlasivky se napínají k prasknutí, než umlknou, pohříchu natrvalo. Od Lindqvista po Kinga, od letitého velmistra hororu **Ramseye Campbella** po všeuměla **Michaela Marshalla Smithe**, od **Lisy Tuttleové** po **Mathesona**, sice též **Richarda**, ale **Richarda Christiana**, to jsou všechno více či méně velká jména, zaručující standardní kvalitu. Lze polemizovat, zda zrovna třeba Matheson zakázku od Jonese trochu neodflinkl, na rozdíl od Kinga, od něhož by se to čekalo spíš, a ono ne, on dodal povídku jak z raných sbírek... To jsou podružnosti. V souboru není vyloženě slabý kus.

Ještě jednu rovinu je ale nutné vypíchnout, ostatně věnuje se jí i editor v krátké předmluvě. I na vyspělých čtenářských trzích se klasický moderní horor ocitl v defenzivě vůči hororu pro mládež, romanticky laděným krvavým limonádám, „hororu lite“, jak se pro něj vžil v cynických nakladatelských kruzích. Jones si klade vysoký cíl touto antologií žánr rehabilitovat, docílit, aby mladé dámy při četbě hororu zasněně nemasturbovaly, nýbrž opět jaksepatří ječely hrůzou, a mladí pánové aby přestali chtít vypadat jako upíři. I když si myslím, že na to jedna sebevydařenější antologie nestačí, tahle dělá, co může. **Roman Lipčík**
Stephen Jones (ed.): Kniha hrůzy. Přel. Milan Žáček, Laser, Plzeň, 2012, 360 s.

S nakladatelstvím jsme se nerozešli ve zlém (vydali mi od té doby dvě knihy) a zpětně jsem upřímně ráda, že osekaná verze nevyšla. Vrátila jsem se k původnímu rukopisu a během dalších dvou let jsem ho přepsala znovu – tentokrát tak, aby tam bylo víc sci-fi a mystiky a aby se to líbilo hlavně mně. Název, který se potácel kdesi mezi středoškolačkou a vlkodlakem, se změnil na *Mycelium* (protože *Podhoubí smrti* už si zabíral ďábelský padouch JWP). Pokládám za malý zázrak, že se to líbilo i v Argu a vzali to, jak se u nich říká, na palubu.

První díl tedy vychází u nakladatelství Argo a už dnes vzbuzuje velká očekávání. Přesto pojďme k následujícím svazkům. Kolik jich bude a můžeš letmo nastínit vývoj, kterého se v nich dočkáme?

Pět. Vystupuje tam *Pětice posvátných drog* – čili je pět knih, každá nazvaná po příslušné houbě. (Moje maniakální obsese číslem pět zachází tak daleko, že každá kniha má pětkrát pět kapitol, a při sazbě se zvažovalo číslování stránek v pětkové soustavě.) Každá kniha má vlastní zápletku, která se vyřeší a na konci uzavře, ale děj zároveň představuje stupeň ve vývoji celého příběhu. Díly na sebe bezprostředně navazují a tvoří jedenolítý příběh (ve smyslu antické jednoty času, místa a osob); osazenstvo se sice trochu mění v důsledku odúmrtí, ale v čase příběhu uplynou asi čtyři... ne čtyři, PĚT! – měsíců.

Mnohem víc informací najdete na stránkách věnovaných projektu *Mycelium* (<http://mycelium.argenite.org>)! **Martin Šust/XB1**

Pořádná hard SF v českých vodách

Hard science fiction u nás nevychází mnoho, natož té původní české nebo slovenské. O to větší zájem – a zcela po zásluze – vzbudil román *Zpráva z Hádu* nadějně české autorky Edity Dufkové, jenž nedávno získal cenu Akademie SFFH jako nejlepší domácí žánrová kniha roku a který nyní vychází rovněž v elektronické podobě jako vůbec první e-book nakladatelství Laser-books. Hibernační vesmírná loď *Proserpina* s třiceti tisíci kolonisty na palubě a mnohasetčlennou posádkou se blíží ke svému cíli, soustavě delty pavonis, když po probuzení lidí z kryospánku nastane vážná komplikace – loď je na kolizním kurzu s příliš pozdě detekovanou ledovou planetkou a nemá čas se jí vyhnout... Hlavní navigátor Waco Teirange dochází k závěru, že jediná možnost přežití je řízená kolize – pokus na Hádu, jak byla planetka promptně pojmenována, přistát. Lidé mají šanci obrovské krátkodobé přetížení a nárazy přežít jedině v kryospánku, a tak se všichni honem ukládají k extrémně riskantní rychlé ledové smrti. *Proserpina* na Hádu přistane, je však těžce poškozena, mnoho cestujících se nevbudilo ve zdraví z ledové smrti a Teirange se nečekaně stává kapitánem lodi, která je jen krůček od vruku. A tady veškeré problémy, s nimiž se mise potýká, teprve začínají.

Edita Dufková dokázala napsat nejen uvěřitelnou a relativně inovativní science fiction se zajímavými technickými koncepty, ale zároveň – a především – i poutavý příběh. Nebojí se postavy stavět před dilemata, kde žádné možné rozhodnutí není správné, nebo do situací, kde ani sebelepší lidský zásah nic nezmuže a kolonisté se musejí spoléhat na vnější vlivy nebo prostou náhodu. *Zpráva z Hádu* tak ukazuje mnohem pravděpodobnější (ač i výrazně depresivnější) variantu starých sci-fi o hrdinných kapitánech kolonizačních lodí, kteří nikdy neopouštějí nikoho v problémech, každou krizi mírově vyřeší a vždy dovedou misi do zdárného konce. Zároveň jim však román vzdává počtu prostřednictvím Kroniky letu *Proserpiny* – jediné z kronik mise, která otevřeně přiznává manipulaci s realitou, a v ní jsou úmrtí hrdinská a nikdy zbytečná, nikdo si neušpiní ruce a každý konflikt rychle skončí usmířením a dohodou. Verze reality, po níž Teirange touží a která by podle něj měla jako jediná přetrvat a stvořit mýtus, na němž se na rozdíl od skutečnosti dá postavit nová civilizace... Hrdinové se ale luxusu života bez obtížných situací, volení menšího zla a notné dávky smůly nedočkají. A někdy je i menší zlo stále pořádně velké. Pokud jde o postavy, nejvíce do hloubky byl vyličen právě Teirange, kolem nějž se soustředí většina románu; postavou balancující na hraně klišé o *bohrém inženýrovi* a zároveň toto klišé občas převrací naruby je pak reaktorář Davis. Hlavní psychologka, přezdívaná *zlá Gudrun*, se Editě Dufkové také podařila vystihnout výborně. V případě novinářky a Wa-

covy přítelkyně Ajen Dallowayové jsem měla problém uvěřit některým jejím rozhodnutím, nicméně především v závěru se její vývoj povedl. Ostatní postavy jsou spíše načrtnuty, ale tak, že se za nimi hloubka dá tušit a jejich jednání je uvěřitelné.

Nejčtivější pro mne byly kapitoly odehrávající se v období krátce po řízené kolizi *Proserpiny* s Hádem, byť i pozdější scény z planety Demeter i *Proserpiny* byly zajímavé a poutavé. Jak se ovšem tempo románu přesunulo z líčení událostí v řádu dní k řádově desítkám let na téže prostoru, *Zpráva z Hádu* mírně ztratila napětí. Na druhou stranu, výrazným plusem druhé poloviny románu je popsání prostředí Demeter. Pavenci, hlavní překážka lidského osidlování planety, jsou poměrně zajímavým mimozemským druhem a způsob, jakým s nimi lidé nakonec začnou zacházet, je uvěřitelný a zároveň nepředstavuje žádné z klišé *vyřešení prvního kontaktu*. Závěr románu je maličko uspěchaný, ale přesto silný – a zajišťuje, že čtenář na knihu ještě dlouho nezapomene. Způsobem gradace mi *Zpráva z Hádu* trochu připomněla další podařenou hard sci-fi, Reynoldsův *Transport ledu*, kde mě také chytila a dlouho nepustila první část, poté tempo trochu polevilo (byť se objevilo nové zajímavé prostředí), ale působivý konec rozhodně nezklamal. Je srovnání s Alastaiem Reynoldsem příliš troufalé? Možná. Ale stejně se neubráním myšlenkám na to, jak by se *Zpráva z Hádu* dařilo, kdyby byla vydána na anglofonním trhu. Jestli pak by k ní třeba sám Reynolds napsal pochvalný *blurb*? Netroufám si odhadovat úspěch *jakékoli* knihy na *jakémkoli* trhu, ale přece jen si říkám, že Editu by na úspěch v zámoří s největší pravděpodobností měla – a snad ho i dosáhne, pokud bude kniha někdy přeložena! A zatím můžeme doufat, že se od ní co nejdříve dočkáme nového románu...

Julie Nováková/XB1

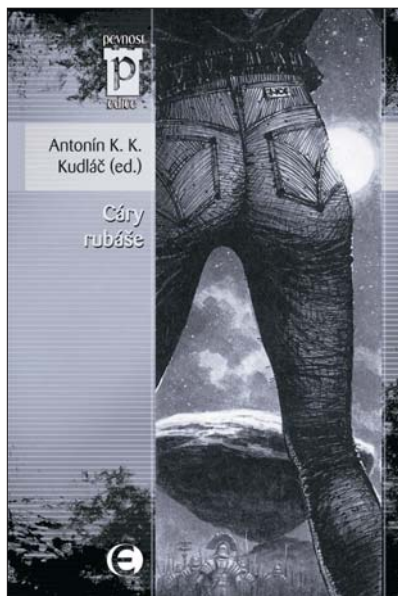
Edita Dufková: *Zpráva z Hádu*, brožovaná, obálka John Harris, 448 stran, cena 249 Kč, cena e-booku 169 Kč (Palmknihy)

Sonáta pro Azazela (Kladivo na čaroděje 4)

Čtvrtá epizoda populárního duchařsko-fantasy seriálu (takové už česko-slovenské Supernaturál a la Jirka Pavlovský), tentokrát poprvé z pera populárního slovenského autora Dušana D. Fabiana, vychází jako 25. svazek edice *Fantastická Epoque*. Další dobrodružství Felixe Jonáše, ve vzduchu je zá-pach síry, mráz a okolo jen...

Nakladatelství Epoque s. r. o., 2013, Praha, 1. vyd., měkká vazba, 168 str., 159,- Kč

Cáry rubáše

Editor Antonín K. K. Kudláč sestavil antologii duchařských povídek od autorů české fantastiky, které povětšinou již známe z jiných subžánrů. Mnozí si duchařské nadpřirozeno (značně odlišné od toho, čemu se ve fantasy říká „magie“) teprve ořkávají a tak nesmíte být zklamáni, když jste od nich dříve četli lepší věci, tady spolu se čtenáři vstupují na (v českém kontextu) málo probádanou a navíc trochu třaslavou půdu. Jak praví nakladatelská záložka: *Duchové, paranormální jevy, pomsta ze zásvětí... Každý milovník hrůzostrašné četby ví, že bez doteku onoho světa není správný strašidelný příběh úplný.*

Já jen dodám seznam autorů a povídek, seřazený podle toho, jak mě oslovili:

Jakub Mařík: *Krev pod sněhem* (od velké naděje naší fantastiky jsem čekal víc, ale díky i za toto), J. Guman: *Z Druhé strany* (odvážně porušuje kánon paranormální detektivky, ale občas to vyznívá spíš jako chyba než přednost), F. Gotfrid: *Malá smrt* (chtělo by to sevřenější formu, trochu ukecané), VI. Šlecht: *Něco o strašidlech* (za patnáct let od napsání se povídka ani trochu nezlepšila), S. Doseděl: *Solitér* (kde zůstal nějaký styl?), Michal Špaček: *Poltergeist ze Školky* (tohoto Vosáka bych rád viděl nějak zdramatizovaného, jako četba je trochu únavný). **ZR**

Nakladatelství Epoque s. r. o., Praha 2012, 80. svazek Edice Pevnost, 1. vyd., měkká vazba, 224 str., 149,- Kč

Jan Dobiáš: Až na kraj světa

Mám zálibu ve všem, co je divné. Nemusí to být přímo (new) weird, stačí, když se to odchyluje od průměru způsobem, který mi vyhovuje. A Jan Dobiáš mi vyhovuje už od prvních povídek. *Po dračím ohni* bylo zvláštní, neotřelé, fantasy a horor po česku jinak. *Modrá luna čarodějů, rudý měsíc války* byla skvostná kniha – moje nadšená recenze (teď jsem si ji pročetl znovu a stojím si za každým slovem!) se nachází v Interkomu č. 11-12/2011. A teď je tu *Až na kraj světa*.

Obávám se, že Jan Dobiáš je autorem, který se nikdy nedostane do anket, nominací na ceny a vůbec do širokého čtenářského povědomí. Důvodem je fakt, že jeho knihy nejsou jasně vyhraněné. Nejsou pro nikoho – ani pro děti, ani pro dospělé; ani pro fantazáky, ani pro „běžné čtenáře beletrie“. Dobiáš by uměl napsat typickou sword and sorcery fantasy s hlavním hrdinou s velkým mečem a polonahou divoženkou na obálce. A asi by se to Strakám na vrbě lépe prodávalo. Ale nejspíš by ho to nebavilo. Zaplaťpámbu, že Michael Bronec vydává i díla, která si na sebe vydělají jen obtížně, ale která za to stojí. Je to jiné, divné – ale tak česky, mile divné. Ne tak cizí jako Miéville (*Nádraží Perdido, Ambasadov*) nebo M. John Harrison (*Viriconium*). Pokud bych musel k někomu přirovnat, padla by volba na Kelly Linkovou – též neotřelé, inovativní, nápadité... jen to občas sklídí i nějakou cenu.

Proč vlastně *Až na kraj světa*? Na malou Alenku je vržena kletba (aniž by se nějak zvlášť provinila...) – nesmí se vrátit domů, dokud nedojde na sám kraj světa. Naštěstí v pohádkách občas takové kraje světa bývají, takže to není problém. Jen je

třeba překonat po cestě pár nesnází. A tady se dostáváme k ústřednímu motivu knihy, putování. Kolem něj jsou Alenčiny příběhy vystavěny, vlastně by fungovaly i samostatně, ale putování a daným cílem jsou propojeny do románu. Věřím, že se autor psaním musel bavit: Alenka se potká s čarodějnici,

Draculou, rytířem se srdcem na pravém místě, zkušenými loupežníky (jmenují se Šňaps a Nikotýn a možná by stálo za úvahu ještě o nich něco připsat...) či dobrotivým drakem. Dobiáš neřeší charaktery postav (Alenka se nijak nevyvíjí, navíc se někdy chová jako malá a jindy velmi dospěle), putování je pouze rámcem, který byl potřeba, aby kniha držela pohromadě, ale... nijak zvlášť to nevadí. V pohádkách jsou možné různé věci a já jsem ochoten při brouzdání Dobiášovou poetikou leccos odpustit.

Až na kraj světa je v první řadě knihou-pohádkou, ve druhé řadě pak knihou-poctou. Pohádková dobrodružství Alenky jsou prokládána odkazy na klasické pohádky a horory (Poe, Stoker, Lovecraft), vše je bráno s nadhledem a humorem, takové prázdninové čtení. Sám autor říká¹, že kniha vznikla jako čistě odpočinková záležitost při psaní románu *Modrá luna čarodějů, rudý měsíc války*. Není ničím méně a ničím více. Odpočinková četba na horké letní odpoledne či studený zimní večer. Není to tak dobré jako předchozí román, ani tak nápadité jako *Po dračím ohni*, ale stále ještě je to moc dobrá a milá odpočinková četba. V Cenách ASFFH by si nominaci zasloužila...

Hodnocení: 70%

Jan Křeček

Straky na vrbě, 2012, brožovaná, 254 str., 195 Kč.

1 V rozhovoru na internetu zde: <http://www.mfantasy.cz/2012/09/jan-dobias-rozhovor/>.

Časem s vědou - Věda ve stínu krucifixu o velkých činech a lidech vědy - červen

K tématu mě přivedlo jedno nenápadné výročí: 26. června 1793 v jihoanglickém Selborne zemřel „sběratel přírodních skutečností“ Gilbert White (* 1720). Po studiích v Oxfordu působil jako farář porůznu, posléze v rodné obci. Vedle skýtání útěchy ovečkám se systematicky věnoval „klidnému pozorování přírody“, především zvyků zvířat a jejich vzájemných vztahů (první např. upozornil na význam ochranného zbarvení). Stručně řečeno – první ekolog.

Poměr církvi k přírodovědnému bádání byl silně ambivalentní, s akcentem ke vztahu zápornému: „Věda je hanebná zvědavost“, prohlašoval jeden z „učitelů církve“, sv. Bernard z Clairvaux, a největší z křesťanských reformátorů Martin Luther mu později zdárně sekundoval: „Rozum je děvka ďáblova, rozum třeba zabít.“ Jiní opatrně hlásali opak: „Bůh se zjevil člověku dvakrát: jednak v bibli, knize to psané, jednak v přírodě, knize živé. Obě tato zjevení nutně musejí mít jeden a tentýž význam,“ domníval se Raimundus Lullus; zkoumat přírodu je tedy stejně cenné jako studovat Písmo svaté. Velmi známým průkopníkem těchto názorů (poněvadž oblíbencem Einsteinovým) byl Baruch Spinoza: „Zákony přírody jsou jen jiným, racionálnějším pojmenováním věčných zákonů Božích.“ Z ostatních citujme alespoň Gregora Mendela: „Sám Bůh si nade všechnu pochybnost přeje, aby člověk odhaloval tajemství přírody, které On do ní vložil...“ Nejvýznamnější z dalších našich přírodovědců-kleriků uvedme alespoň jmenovitě: farář Prokop Diviš, samozřejmě katecheta Bernard Bolzano, jezuité v klementinské koleji v Praze Josef Stepling, Jan Tesánek, Antonín Strnad, Stanislav Vydra a další nebo čeští misionáři, např. Josef Jiří Camel (po němž se v latinské taxonomii jmenují kamélie a čaj) nebo první evropský objevovatel pramenů Amazonky Samuel Fritz. Ve světě pak především graduovaný teolog Charles Darwin, z Británie dále namátkou první rostlinný fyziolog Stephen Hales, objevitel léčebných účinků salicylů Edward Stone, spoluobjevitel kyslíku Joseph Priestley, vynálezce tkalcovského stavu Edmund Cartwright, jeden z prvních ekonomů a demografů Thomas Malthus a samozřejmě William Paley, průkopník příměru „Bůh – hodinář“, autor vlivné knihy *Přírodní teologie aneb důkazy o existenci Boží a Božích vlastností přinášené přírodními jevy* (1802); v Německu David Fabricius objevil první proměnnou hvězdu, v Itálii Lazzaro Spallanzani první zpochybnil teorii samoplození, ve Francii Claude Chappe vynalezl optický telegraf, v Portugalsku Bartolomeu de Gusmão předvedl první balon naplněný horkým vzduchem atd. atd... Z novější doby byli duchovními paleontolog Pierre de Tillyard Chardin a astrofyzik Georges Lemaître.

A nyní příklad, jak církev podporovala rozvoj vědy. Komentáře jistě netřeba:

Já, Galileo, syn Vincenza Galileiho z Florencie, u věku svých let sedmdesáti, osobně před soudem stojící a pokleknuvší před nejdůstojnějšími kardinálskými Eminencemi, v celém křesťanském světě generálními inkvizitory proti kacířské nepravosti, maje před očima vlastníma svatosvatá evangelia, jichž vlastníma rukama se dotýkám, přísahám, že vždycky

jsem věřil, že i nyní věřím a s pomocí Boží věřit budu v budoucnu všechno to, co za pravé má, co káže a co učí svatá katolická apoštolská církev. Byl jsem pak tímto Svatým oficiem prohlášen za silně podezřelého z kacířství proto, že jsem měl za správné a věřil, že Slunce stojí nehybně jako střed světa a že Země není středem světa a točí se, a proto že jsem – byv právně obeznámen s předpisy jeho, že mám každým způsobem opustit mylný názor, že Slunce je středem světa a že Země se otáčí a není středem světa, a že nemám mít za správnou tuto mylnou nauku ani ji hlásat, ani ji učit, a když jsem si byl uvědomil, že tato nauka jest v rozporu se svatým Písmem – přes všechno to vše ještě dal do tisku knihu, ve které pojednávám o téže nauce již zavržené a přináším působilé důvody v její prospěch, aniž uvádím řešení.

Pročež, chťe z mysli Vašich Eminencí a z mysli každého věrného křesťana vymýtiti toto velké podezření, správně o mně pojaté, se srdcem upřímným a vírou nepředstíranou odpřisahávám, zatracuji a popírám tyto bludy a kacířstva a vůbec každý jiný blud, každé kacířství a každé sektářství, odporující svatě církvi. Přísahám, že pro budoucnosti nikdy nebudu říkat ani tvrdit ani slovem ani písmem takové věci, pro které by mohl kdo mít podobné podezření o mně. Poznám-li kdy jakéhokoli kacíře nebo někoho z kacířství podezřelého, udám jej tomuto Svatému oficiu nebo inkvizitoru nebo řádnému zástupci toho místa, kde budu.

Přísahám také a slibuji splnit a zachovávat úplně a veskrze veškerá pokání, která mi byla a která mi budou uložena tímto Svatým oficiem. Kdybych snad kdy jednal proti těmto svým slibům a přísahám, čemuž nedej Bůh, podvoluji se veškerým trestům a káráním, která jsou vydána svatým kanonickým právem a jinými všeobecnými ustanoveními proti takovýmto provinilcům.

K tomu mi dopomáhej Bůh a jeho svatá evangelia, jichž vlastníma rukama se dotýkám.

Já, Galilei svrchu uvedený, odpřisáhl jsem a slíbil i zavázal se, jak uvedeno nahoře. Na znamení pravdivosti jsem sám svou vlastní rukou podepsal předešlou listinu o mém odpřisáhnutí a odříkal jsem ji slovo za slovem v Římě v konventu Minervy dnes 22. června 1633.

František Houdek

o společném původu věcí různých

Třeštění letitého popularizátora 16

Tuhle jsem se skrze problematiku svobodné vůle zase jednou dostal k osobnosti Aurelia Augustina (sv. Augustina), latinského myslitele 4/5. století, velkého znalce lidské povahy.

Augustinus v mládí poznal kouzlo žen, se svojí stálou konkubínou zplodil syna. Známá je jeho modlitba-prosba: „Bože, dej, abych byl čistý a cudný, ale ne hned teď!“ Ve dvaatřiceti ho vidění zcela vzdálilo světských slastí a učinilo výlupek všech křesťanských ctností.

Nuže, tento chlapík byl (řečeno s filosofem Zdeňkem Kratochvílem) „první filosof, který sice neruší, ale silně zpochybňuje Sokratův a Platonův intelektuální optimismus, pokud jde o soulad poznání a etického jednání, který byl téměř v celé antice tak samozřejmý. Všímá si toho, co je nám bolestně samozřejmé dnes: člověk vždy nedělá to, o čem ví, že je to dobré. Po špatném činu normální člověk ví, že tohle vlastně nechce, ale současně musí poctivě přiznat, že to v té chvíli chtěl. Známe to i v opačné podobě, když neděláme to, co víme, že bychom dělat měli.“

Augustin první si uvědomil, jaký člověk doopravdy je: Že jakkoli v něm dřímá potence k úžasným činům intelektu, citu, morálky, nese v sobě i co-si, co jejich naplňování brání. Vyrožil to v intencích svých znalostí a přesvědčení – člověk je zatížen dědičným hříchem. Jak známo, toto bránil si Adam vykoledoval za to, že navzdory zá-kazu pojedl jablko ze stromu poznání, a úradkem Božím je předává i všem svým potomkům etc., takže tito pro vlastní prospěch klidně lžou, kradou, plivají na zem apod. Prostě „nemůžou si pomoci“.

Nyní pohled jiný: Darwin a evoluční biologie. Podle té je člověk přirozeným predátorem, kterému sobectví a bezohlednost umožnily přežít ostrou mezidruhovou i vnitrodruhovou soutěž (nebyl nakonec *neandertálec* ne „hloupější“, ale prostě jen méně

ně nemilosrdný než *kromaňonec*?). Lidé byli zkrátka selektováni na přehlížení širších souvislostí a vzdálenějších perspektiv; účinná strategie se jim v tisících generací evolučně vtříbila do nejstarších struktur mozku neovládaných vůlí. Vznikl zajímavý, ale logický výsledek – bytostný dravec nadaný inteligencí: Vyšší („ušlechtilá“, „božská“) vrstva lidského mozku podléhá vrstvě nižší („primitivní“, „plazí“). „Rozum je sluhou emocí,“ prohlášoval Hume; dnes bychom řekli s Freudem: „Člověk je otrokem pudů.“

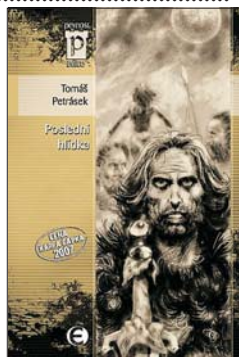
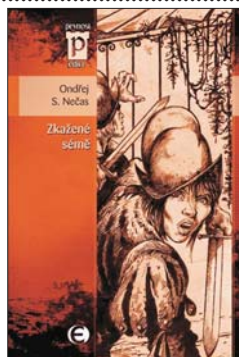
Takže *dědičný hřích* lze víceméně ztotožnit s *evoluční adaptací* (kteroužto by zase ekonomové možná nazvali *vnitřní meze růstu*). Boj s ďáblem je analogický boji s odkazy evoluce. Teologický prvek jevově harmonuje s prvky biologickými.

Ostatně obdob mezi prvky bohosloví a reality je víc; kupříkladu Hospodinův příkaz „Plod'te a množte se a naplňte zemi!“ nápadně odpovídá darwinovskému imperativu maximální reprodukční zdatnosti. Nad stavem současné ekonomiky zase vyvstává paralela *dědičný hřích* – *dědičný dluh*: Všichni přicházíme na svět s už hotovým dluhem, ať vyjádřeným procenty HDP, nebo (zatím) skrytým u matky

přírody. Až mi přijde, jako by současná demokracie obnášela hlavně právo většiny nést dluhy, které nasekala menšina.

Co z těchto kleneb mezi vzdálenými naukami vyplývá? Třeba to, že naši prapředkové sice neznali tolik detailů o přírodě ani neuměli budovat jaderné elektrárny a syntetizovat viagru či antikoncepční pilulky, ale o člověku a jeho duši nevěděli míň než my (spíš naopak, jelikož neměli mozkovou kapacitu zahlcenou „nezbytnými“ reáliemi „moderního života“). Stačí si připomenout *příkázání* nebo *smrtelné hříchy*. Koho by dnes napadlo řídit se duchem prvních a druhým se vyhýbat? Přitom by to vlastně stačilo.

František Houdek

DOGMA

RECENZE: Star Trek, Do temnoty

Když šel do kin po velké pauze natočený Star Trek, byl očekáván s velkou nadějí, jak od fanoušků, tak od běžného diváka. Dlužno říci, že se v hodnocení prvního Abramsova dílu rozdělili diváci na dva tábory: skalní fanoušci klasické startrekové „Toscy“ a „Nové generace“ odcházeli z kina zklamáni, kdežto běžný divák byl nadšen. Fanoušci vyčítali filmu chabý příběh, nedostatek invence kompenzovaný zničením Vulkánu a přemíru akčních záběrů, které učinily z fenoménu Star Trek „akčňák“ pro teagery, kteří nevydrží delší než třívteřinový záběr.

Po delší odmlce je tu tedy nový Star Trek, tentokrát s podtitulem Do temnoty, slibující opravdu velkolepou podívanou. Celkem 30 minut filmu je natočeno na speciální kamery IMAX, které většinu akčních scén dodávají skutečně velkolepý a výpravný rozměr. Režisér J. J. Abrams sebevědomě prohlásil, že jeho cílem bylo, aby film vypadal jako natočený v budoucnosti, nakolik se mu tento záměr podařil, je poměrně diskutabilní...

Země se asi za ta staletí v některých věcech příliš nezměnila, jinak by nebylo možné, že při hrozícím konfliktu s Klingony může zloduch – byť geniální – fatálně napadnout zasedání vedení Hvězdné flotily, které se velmi příhodně koná v sále s ob-

rovským oknem. Lidstvo ale přece jen jeví známky pozitivního vývoje, a to zejména v oblasti intelektu. V dnešní době se i tomu nejnadanějšímu studentovi podaří zvládnout omezené množství jazyků, ale Nyota Uhura krom klingonštiny s přehledem hovoří třemi romulanskými dialekty...

Ve srovnání s prvním dílem má Do temnoty propracovanější příběh a myšlenku, kdy posádka Enterprise čelí velkému zlu, které ohrožuje celý známý vesmír. Také vztahy mezi hlavními protagonisty budou podrobeny nejedné náročné zkoušce.

Kladem druhého Star Treku jsou vedle působivých efektů tentokrát i herecké výkony. Zejména Benedict Cumberbatch je jako padouch jednoduše znamenitý. Role až stroje chladných génů mu vyloženě sednou. I Zachary Quinto se nelehké role pana Spocka zhostil se ctí, stejně jako Eric Bana (Dr. McCoy) a Chris Pine (J. T. Kirk). Jediným slabším článkem je Alice Eve v roli doktorky Marcusové, která občas působila dojmem, že předmět svého výzkumu vidí poprvé v životě a spíš než geniální vědkyni připomíná obětí vraha v nějaké teenager-ské vyvražďovačce.

Po shrnutí všech kladných i záporných aspektů filmu je možné Star Trek: Do temnoty zařadit mezi slušné akční filmy, ale vzkříšení legendy Star Trek to není. Bohužel... Star Trek, jak ho fanoušci znali, je nenávratně pryč. Definitivně. Abramsovo pojetí je už úplně někde jinde, natočené v jiné době a pro jiné publikum. Star Trek je mrtev... ať žije Star Trek?

Hana Nájemníková

Režie: J. J. Abrams

Seriály, kam jste se mi poděly?

Na naší několikahodinové návštěvě sobotního FF jsem zahlédl i Draky, která měla na Prima-COOL na starosti a svědomí většinu mých oblíbených seriálů. Na Dinoconu nám o nich zaslouženě prozradila spoustu věcí ze zákulisí a mně došlo, proč už mě nebaví sledovat tzv. „celovečerní“ filmy. Jednak se, alespoň ty finančně náročnější, pokoušejí oslovit nejlépe každého, ideálně celou rodinu, druhak i když trvají sto padesát minut, nutně zplášť literární předlohu. Draky teď tuším pracuje na přípravě Děčka, dětského kanálu ČT, při pohledu na dnešní děti opravdu netuším, čím si ji zasloužily.

Asi je to jen náhoda, ale zrovna mám seriálový půst, *Záblesk budoucnosti* (Flashforward) jednou týdně nevynahradí *Teorii velkého třesku* (do jejichž další epizody zbývá 75 dní), *Hru o trůny* ani *Dextera*, který se sice již začal v USA vysílat, ale u kterého nevím, kdy se objeví v naší TV, a zda to vůbec chci vědět; vše nasvědčuje tomu, že v poslední sérii jeho kodex selže ve světě až příliš komplikovaném ženskými city. Rodina a záliba ve vraždění nejdou dohromady, jeden si nakonec musí vybrat mezi příbuznými a motorovou pilou.

Když jsem uviděl Draky, vybavil jsem si pár vět z Dextera, které kupodivu vytvořily něco jako dialog.

Tohle mi bude chybět:

DEBRA: Co všichni máte na kozatě upírce s francouzským přízvukem?

DEXTER: Právě jsi popsala ideální ženu.

MATSUKO: Ve věcech srdce naslouchej hlasu svého ptáka.

DEBRA: To mě poser z jeřábu...

ZR

ČS FANDOM

Ceny Aeronutilus za rok 2012

Česká kniha roku

Edita Dufková: Zpráva z Hádu

Česká povídka roku

Vilma Kadlečková: Starýma očima, za tisíc let

Obálka knihy či časopisu

Jana Šouflová: Mrtvý v parovozu

Web – internetové stránky časopisu XB-1

Velmistr žánru

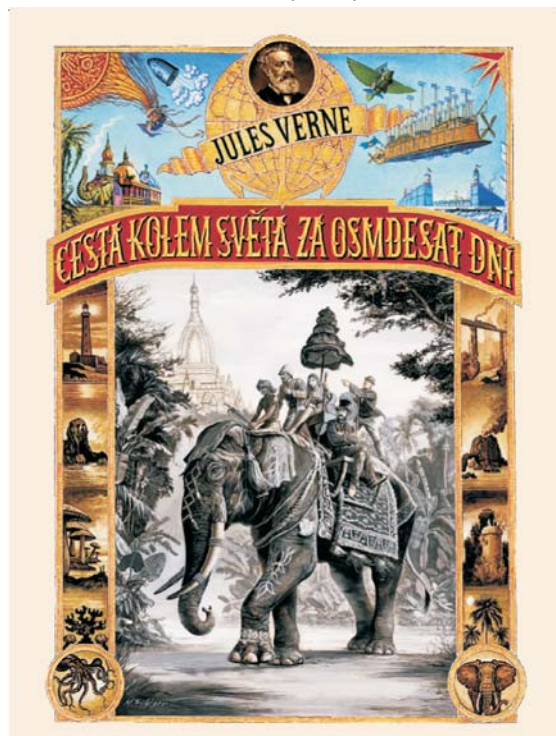
Jan Patrik Krásný

Zdeněk „Tunelář“ Zachodil

Cesta kolem světa za osmdesát dní

Pozorný čtenář Hvězdného bulváru už něco tuší, ale zde i pro ty nepozorné. Alespoň z komiksu či kresleného filmu se zvířátky všichni znají Vernovu Cestu kolem světa, díky Václavu Vávrovi a Milanu Fibigerovi nyní ale vychází opět jako kniha v nádherné úpravě a se skvělými ilustracemi.

Vydal Václav Vávra jako svou 18. publikaci, Praha 2013, překlad Josef Pospíšil, grafická úprava Martin Zhouf, 196 str., cenu zatím neznáme, ale bude překvapivě nízká.

Sci-fi & Fantasy klub Zebra

vyhlašuje šestnáctý ročník literární soutěže

Zlatá zebra

v roce 2013 na téma

Třinácté znamení zvěrokruhu

Práce splňující následující kritéria:

- ✓ v textu bude alespoň jednou použito slovo ZEBRA
- ✓ bude zpracována formou sci-fi povídky o rozsahu do 50 normostran
- ✓ nebyla dosud publikována v oficiálním tisku (tolerujeme otištění ve fanzinu)
- ✓ ilustrace (nejlépe pérovka) může zvýšit Vaši šanci (takzvaný povolený lobbing)

zasílejte do 30. 09. 2013 na zлата.zebra@arbez.cz

Případně: sfk Zebra, Pavel Štarha, Stružinec 16, 582 63 Ždírec n.D.

Hodnocení probíhá anonymně.

- ✓ vyhlášení výsledků proběhne na Parconu & Fénixconu 2013 v Brně.
- ✓ vítěz obdrží pamětní plastiku Zlaté zebry '13, několik knih a sborník.
- ✓ věcné ceny včetně sborníku obdrží i přispěvatelé umístění na 2. a 3. místě.
- ✓ každý účastník soutěže má nárok na jeden sborník za polooviční cenu.
- ✓ ve sborníku budou otištěny minimálně první tři povídky, další pak do celkového rozsahu 50 stran.

Sfk Zebra si vyhrazuje právo na publikaci příspěvků, prosíme o upozornění, nesouhlasíte-li s publikací na www.zz.arbez.cz.

Organizátoři mohou ze soutěže vyřadit práci, která by podle nich mohla být v rozporu se zákony ČR!

Zasláním příspěvku berou účastníci na vědomí, že se zapojují do nevýdělečné soutěže. Sborníky jsou prodávány za cenu výrobních nákladů, ceny pro vítěze dotují členové sfk Zebra.

Toto vyhlášení, historické výsledky a časem snad i víc najdete na www.zz.arbez.cz.

Doktor

NON FICTION

Clifford A. Pickover

Matematická kniha

Od Pythagora po 57. dimenzi:

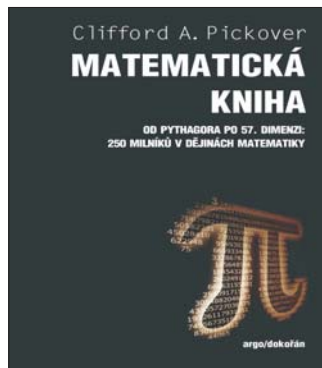
250 milníků v dějinách matematiky

Co dodat k tak výstižnému podtitulu, snad že kniha má přes 500 stran, každému milníku jsou tedy věnovány dvě, na levé je jeho stručné vysvětlení a historie, na protilehlé pak celostránková ilustrace, často obraz matematika, který dotyčného milníku dosáhl. Protože v matematice zcela vše souvisí se vším,

na konci každého článku najdete „linky“ k objevům, ze kterých tento vycházel a nebo které zapříčinil.

Kniha ale nezačíná Pythagorem, leč mravencem, který umí počítat kroky od mraveniště, avšak končí Liovou grupou dimenze 57.

Argo / Dokořán, Praha 2013, 544 str., 699 Kč

Dětské postavy v románech Stephenha Kinga

1 ÚVOD

Myslím, že kniha by měla být něčím, co je skutečně živé a v mnoha ohledech i skutečně nebezpečné.¹

Stephen King je jeden z nejpoužívanějších amerických autorů a je nazýván králem současného hororu. Je proto k nevíře, že dosud v České republice nevyšla žádná rozsáhlejší publikace zabývající se tímto autorem. Má práce se zaměřuje na jeden z fenoménů, se kterým se setkáváme v knihách Stephenha Kinga, a tím jsou dětské postavy. Jak je popsáno v úvodním citátu, nese tato problematika punc skutečnosti a pocitu přímého nebezpečí, které proniká ven z literárního světa. Vychází z předpokladu koexistence fantaskního světa dítěte jako podkladu pro utváření příběhu. Dítě často vnímá to, co dospělý už vnímat nemůže. Jeho sny a představy se zhmotňují a přecházejí do reálného světa. Proto má samovolné působení dětské představivosti zásadní význam pro budování zápletky. Stephen King je autorem mnoha knih s dětskými postavami. Pro tuto práci jsem zvolila ke zpracování pět z nich: *Beznaděj*, *Osvícení*, *To*, *Holčička, která měla ráda Toma Gordona*, *Žhářka*, na kterých chci ukázat obecné prvky, jež autor využívá pro utváření dětských postav.

Samotná práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. Každá z těchto kapitol je věnována jinému tématu, které se podílí na utváření příběhu. Jednotlivé podkapitoly pak podrobněji rozebírají ustálené postupy, pomocí kterých autor modeluje samotné postavy a určuje jejich chování v krizových situacích, které, jak z četby vyplývá, je také přednastavené stabilními, výrazně se neměnicími projevy. Základem každého textového celku je analýza, která se zabývá jevy nezbytnými pro pochopení zkoumané problematiky. Jednotlivé kapitoly na sebe významově navazují a jsou řazeny od nejobecnějšího k nejspecifičtějšímu. Proto jsem jako první zpracovávala charakteristiku jednotlivých dětských postav, jejich zařazení do společnosti. Jsou zde též rozebrány negativní i pozitivní vlastnosti dětí a je provedeno jejich srovnání. Na tuto kapitolu navazuje pojednání o strachu jako charakterovém hybateli, ten ukazuje vývoj, kterým postavy procházejí. Každá z dětských postav Stephenha Kinga se ocitá v krizové situaci, jež přímo ohrožuje ji nebo někoho z blízkých na životě. Posilující prostředky představují nástroje, které autor užívá pro posílení morálního a duševního zdraví dětí. Poslední, nejspecifičtější úsek je věnován jevu, který není obecně platný pro všechny dětské postavy – paranormální jevy.

Součástí textu jsou i čtyři tabulky sloužící k zřehlednění a lepšímu uspořádání popisovaných problémů.

Markéta Doležalová

je studentkou Dějin literární kultury na Univerzitě Pardubice, ale momentálně si užívá roční pracovní prázdniny na Novém Zélandu.

Ve volném čase se věnuje malování, poslechu metalové hudby a snaží se dát dohromady sbírku povídek. V čtení dává přednost především hororům, fantasy a válečným románům.

Svoje nadšení pro literaturu zdědila po svém otci, který je sám úspěšným, publikujícím autorem.

A proč právě Stephen King? Nejen, že je mistrem svého oboru, ale jeho knihy jsou plné užitečných informací typu : Nikdy nemluvte s klauzy žijícími v kanalizaci nebo vyhýbejte se rodinným dovoleným s šíleným otcem v hotelu uprostřed ničeho.

Poznátky a závěry, ke kterým jsem v práci došla, vycházejí především z četby primární literatury, kterou představují samotné romány Stephenha Kinga.

Literatura sekundární se pak vztahuje spíše k obecně platným tématům. Zabývá se vysvětlením pojmů strachu, úzkosti, psychické deprivace v dětství a chováním lidí v krizových situacích. Jedná se o publikace, popisující psychické problémy reálných dětí, proto je jich užito pouze k dotvoření celkového pohledu na danou problematiku. Svět literární se od světa reálného liší v mnoha ohledech. Svět literární utváří pouze

jeho autor, nelze tedy určit jasná, přímá pravidla, podle kterých by se měl řídit. Nelze určit psychické dopady, které se u literárních dětí mohou objevit až v dospělosti, jak by tomu bylo ve světě reálném, kde se touto problematikou zabývá mnoho odborných psychologických studií.

Ze zkoumaných textů lze vyvodit následující: Dětská postava je v románech Stephenha Kinga bytost, obdařená neobyčejnou fantazií, schopností využívat intuice a zvládat krizové situace. Věk dětí se pohybuje mezi pátým až jedenáctým rokem. Dále lze říci, že pohlaví dítěte nehraje zásadní roli v utváření charakteru postavy. Duševní vývoj takového dítěte nekoresponduje s jeho věkem a získanými zkušenostmi. K utváření charakteru postav autor hojně využívá motivů nestabilního rodinného prostředí či tragédií v podobě úmrtí některé z blízkých osob. Nadpřirozené bytosti, které se v románech objevují, využívají zla, které vychází ze samé podstaty lidí. Fantazie se mísí s drsnou realitou a místy až naturalismem, představuje pak překroucenou formu pohádek, kde je možné vše, ale nikdo z nás by se zde nechtěl doopravdy ocitnout.

1 ROGAKOVÁ, Lisa. Stephen King. Mistr strachu. Praha: NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-3. Str. 82

Cílem této práce je seznámit čtenáře s motivem dětských postav a jejich chováním v literárním prostředí Stephena Kinga. Zároveň má práce sloužit jako možný zdroj informací pro ty, kteří by se tímto tématem chtěli v budoucnosti dále zabývat.

1.1 PŘEDSTAVENÍ AUTORA

Stephen King je nejprodávanejším a komerčně nejúspěšnějším romanopiscem všech dob.

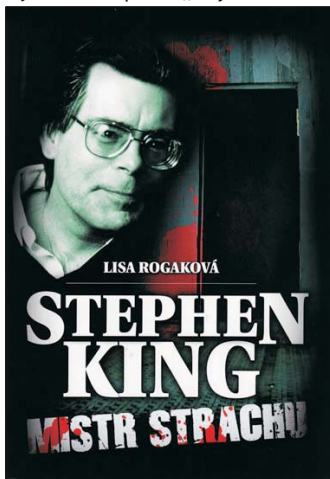
Narodil se 21. 9. 1947 v Portlandu ve státě Maine a právě Maine Kinga velice ovlivnilo. Většina jeho literárních postav pochází odtamtud a většina dějů se tam odehrává. Fiktivní městečko Castle Rock je dějištěm mnoha jeho knih. V roce 1970 dokončil studium angličtiny, dnes žije v Bangoru. Do fantastiky vstoupil povídkou *The Glass Floor* (1967) v magazínu *Startling Mystery Stories*. Zpočátku velmi vlažné přijetí ze strany redaktorů i čtenářů ho záhy přimělo odvrátit se od žánru science fiction směrem k hororu. Jeho románový debut *Carrie* měl nečekaný úspěch. Příběh dospívající dívky s telekinetickými schopnostmi se jako paperback prodal v milionu výtisků. Po *Carrie* rychle následovaly další romány, mezi nejvýznamnější patří například: *Prokletí Salemu* z roku 1975, *Osvícení* (1977), *Mrtvá Zóna* (1979), *Žhářka* (1980), *Sága Temná věž* (dokončeno 2004), *Cujo* (1981), *Řbitov zvířátek* (1983), *To* (1986), *Misery* (1987), *Tommyknockeři* (1987) *Temná půle* (1989), *Beznaděj* (1996), *Zelená míle* (1996), *Holčička, která měla ráda Toma Gordona* (1999), *Srdce v Atlantidě* (1999), *Pavučina snů* (1999), *Ostrov Duma Key* (2008).

Několik svých románů publikoval pod pseudonymem Richard Bachman, počínaje thrillerem z vysokoškolského prostředí *Rage* (1977). Zřejmě nejznámější román vydaný pod pseudonymem Richard Bachman je titul *The Running Man* (1982), jehož úspěšné filmové zpracování vytvořil v roce 1987 režisér Paul Michael Glaser. Všechny romány napsané pod Bachmanovým jménem vyšly později v jenom svazku jako *The Bachman: Four Early Novels By Stephen King* (1985).

V roce 1984 vyšla kniha *Fear Itself*, která soustředí nejvýznamnější kritiky jeho děl. Obsahuje desítky dohadů, proč jsou jeho knihy tak úspěšné. Nikdo však neodkryl jeho metodu lépe než on sám:

Můj trik je získat si čtenářovu důvěru. Obejmu ho kolem ramen a říkám: „Pojď se na něco mrknout – vážně se ti to bude moc líbit. Je to o-prav-du dobrý“. Pak ho vedu po ulici a zatáhnu ho za roh, kde se dějou všechny ty hrůzné věci. Tam ho přidržím, dokud nezačne řvát strachy. V rozhovoru pro Playboy dodal: „Horory jsou pro mě jakási psychická obrana. Magický

kruh okolo mne a mé rodiny.“ Bere své strachy, jeden po druhém, a psaním je vykáže do fikce- za hranice života a reality. „Když mě v malém karavanu rušil z práce pláč mých dětí, mýval jsem občas chuť jim ublížit. Napsal jsem proto knihu Osvícení. Je o muži, který se snaží zabít svou ženu a dítě. A přestalo to být pravda“. To je i důvod, proč se jeho knihy tak dobře prodávají, vyhánějí lidem demony z hlavy.

Životem a dílem autora se zabývá velké množství různých nonfiction knih.

Stephen King je držitelem zvláštní ceny World Fantasy Award z roku 1981. Právem se proslavil řemeslně vysoce kvalitním stylem a brilantním využitím detailů, které mu pomáhají doslova vtáhnout čtenáře do popísaného děje. Přenesení hrůzostrašných událostí z odlehklých koutů hororového žánru minulosti do bezprostřední blízkosti maloměst amerického venkova je zřejmě hlavní příčinou nejen jeho neobvyklého komerčního úspěchu, ale také komerčního vzestupu celého žánru.²

2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DĚTSKÝCH POSTAV

*Dítě je u Stephena Kinga magický tvor, často obdařený nadpřirozenými schopnostmi, který vnímá i to, co dospělí už ne. Postava dítěte se u Kinga vrací velice často, ve většině jeho románů má dítě předškolního věku nebo jen o něco málo starší pro budování zápletky klíčový význam tím, že jeho představy se buď zcela zhmotní, nebo jsou alespoň pro ně samotné natolik reálné, že mu pomohou problém překonat či pochopit jeho podstatu. Částými hrdiny u Kinga jsou outsideri, kteří jsou buď pro to, jak vypadají, nebo kvůli chudobě, v níž žijí, vyloučení z dětského kolektivu.*³

Děti v Kingových románech jsou přízrakové, čerpají ze vzpomínek, rad a dávno zapomenutých vrozených lidských pudů. Setkávají se se zlem, které samo o sobě nezmůže nic. Vyhledává to špatné v lidech, působí na ně a díky tomu se mění v reálnou hrozbu.

Ve své práci předkládám jednu z možných interpretací dětských postav založenou na vzorcích chování. Toto chování řídí autor, nelze proto určit, jak by se v podobných situacích chovaly děti skutečné. Knižní děti se pohybují za hranicí normálního, jsou to silné osobnosti, schopné užívat jiných perspektiv myšlení, jsou schopné obětovat se. Mají neobyčejně silný pud sebezáchovy, který je žene stále vpřed. Ocitají se v začarovaném kruhu nešťastných událostí a cosi silného v nich samých jim napovídá a vede správnou cestou. Ať už je to lpění na vzorech mužských autorit, soudržnost, paranormální schopnosti nebo

2 Při tvorbě profilu autora jsem čerpala z těchto publikací: ROGAČOVÁ, Lisa. Stephen King. Mistr strachu. Praha: NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6. ŠUST, Martin. Slovník autorů anglo-americké fantastiky. Díl 1, A-K. Plzeň: Laser-books, 2003. ISBN 80-7193-144-6

3 POPIOLEK, Jiří. Všichni ti normální hrdinové Stephena Kinga a jejich hrůzné životy. In Pevnost, 2009, č. 8, str. 12. ISSN 1213-8215

Boží pomoc. Každé z nich je zasaženo ztrátou a vsazeno do prostředí, které je k němu nepřátelské. Ve své práci se zaměřím na dětské postavy jako na řešitele problémových situací, nikoli jako na nástroje zla. Takové děti King vyobrazuje například v románu *Řbitov zvířátek*, nebo v povídce *Nadaný žák* ze sbírky *Čtyři roční doby*.

V této kapitole se věnuji charakteristice jednotlivých dětských postav, jejich vztahů k okolí a zařazení do společnosti. Provedu srovnání postav mezi sebou, zaměřím se na společné a odlišné rysy.

Stephen King používá ve svých knihách ustálené prvky, kterými vykresluje povahy svých postav a utváří tím vzorce jejich chování. Jsou to především:

Proměna dětí se zakomponováním dospělého elementu – tento prvek je patrný u všech dětských postav, kterými se ve své práci zabývám. Projevuje se jejich postoji, přebíráním zodpovědnosti a vůdčí pozice. Dítě, které si ponechá svoji naivitu a čistý pohled na svět, je schopno řešit krizové situace z pohledu dospělé osoby. Toto je prvotní rys, který utváří charaktery všech dětských postav. Tímto tématem se budu dále zabývat i v kapitolách „Strach jako charakterový byteln“ a „Posilující prostředky a jejich působení v krizových situacích“.

Ztráta blízké osoby – motiv ztráty, nejčastěji jednoho z rodičů nebo sourozence, se objevuje v knihách *Osvícení*, *To*, *Beznaděj* a *Žhářka*. Napomáhá dětem uvědomit si hodnotu vlastního života a zároveň v nich podněcuje touhu po pomstě, která vede k rychlejšímu řešení celé situace. Zvláštním způsobem je ztráta vykreslena také v knize *Holčička, která měla ráda Toma Gordona*, kdy je ztrátou myšlen rozvod rodičů. Zdeněk Matějček a Zdeněk Dytrych se ve své knize *Krizové situace v rodině očima dítěte* zabývají srovnáním mezi úmrtím a rozvodem a jejich dopadem na dítě.

Z hlediska dítěte jde v obou případech o ztrátu některého z rodičů. Úmrtí některého z rodičů na rozdíl od rozvodu přichází většinou náhle a nečekaně. Úmrtí je ztráta definitivní a neodvolatelná. Mrtvý člověk se už nevrátí. Ze života dítěte mizí fyzicky navždy. Rozvedený otec nebo matka však mizí jen částečně a jen podmíněně. Fyzicky nadále existují, objevují se a zase odcházejí, do života dítěte mohou více nebo méně zasahovat, nějak se s nimi musí stále počítat. Zemřelý otec nebo zemřelá matka nejsou nadále fyzicky, leč bývají velmi zřetelně přítomni „duchovně“.⁴

Duchovní vliv otce se objevuje v románu *Žhářka*. Paradoxně se smrt některého z rodičů na dětech podepisuje daleko méně destruktivně než rozvod. Smrt v románech *Beznaděj* nebo *Osvícení* podněcuje dítě k racionálnějšímu přístupu řešení situace, utužují jejich odhodlání a vůdčí postavení. Trisha v románu *Holčička, která měla ráda Toma Gordona* trpí rozvodem svých rodičů a je jejich netečností zasažena daleko více než David či Danny, kteří o rodiče přišli.

Přátelství – pocit soudržnosti ovlivňuje všechny dětské postavy z románu *To*. Ve své charakteristice se zmiňuji také o té-

matice „spřízněných duší“ a jejich působení na kolektiv. Motiv přátelství stojí na počátku románu *Beznaděj* a mění charakter a způsob jednání hlavní dětské postavy.

Isolace – v různých formách se objevuje ve všech románech, kterým se ve své práci věnuji. Ať už se jedná o izolaci fyzickou, jak je tomu například v románech *Holčička, která měla ráda Toma Gordona* či *Žhářka*, nebo o izolaci psychickou, pramenící z pocitu odlišnosti, se kterou se můžeme setkat v románech *Žhářka*, *To*, *Osvícení*, *Beznaděj*.

Postava otce jako dobrovolné autority – postava otce se jako dominantní projevuje především u dívek. Kladným způsobem vykreslil autor v románu *Žhářka* postavu dívky coby nositelky velké moci, která díky svému otci nepropadá agresii, ke které má sklony. Naopak v románu *To* se objevuje i zcela negativní forma otcovství, otec – tyran, který svou dceru ovlivňuje až do její dospělosti. Obecně ale mužské vzory pomáhají dívkám překonávat jejich nedostatky a výrazně ovlivňují jejich chování v krizových situacích. Touto problematikou se budu více zabývat v kapitole „Posilující prostředky a jejich působení v krizových situacích“.

Motiv slabého článku – slabý článek představuje v knihách typ člověka, většinou blízkého některému z dětí, který je snadno ovlivnitelný a skrze něhož pak zlo nabyvá reálné podoby.

Stephen King dále užívá k vytváření charakterů dětských postav i dalších vlivů, kterým se podrobně věnuji v charakteristikách jednotlivých postav a celkovém souhrnu na konci kapitoly.

2.1 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH DĚTSKÝCH POSTAV

2.1.1 David Carver (Beznaděj)

David Carver je obyčejný jedenáctiletý chlapec, který žije spokojený život se svou rodinou. Svými zájmy ani chováním se ze začátku nijak neliší od svých vrstevníků. Rodiči jsou mu vštěpovány zásady správného chování. U zrodu celého příběhu stojí možnost ztráty blízké osoby, kdy Davidův přítel Brian leží v nemocnici v komatu. Strach o přítele stojí na počátku událostí, které se postupně nabalují jedna na druhou. Můžeme zde nalézt jeden z Kingových oblíbených motivů, zvláště patrný u dětských postav, které ještě nepřišly o iluze a naivitu. Tím je soudržnost, přátelství na život a na smrt, touha obětovat se pro někoho. (Podobný motiv se vyskytuje například i v románech *To*, *Pavučina snů* nebo v povídce *Tělo*). Obětování vede Davida k objevení nadpřirozena. David „Malý modlitebníček“ jedná ze všech dětských postav nejracionalněji, jeho kroky jsou vedeny Vyšší bytostí. Motiv „nepozemského průvodce“ se objevuje také v knize *Holčička, která měla ráda Toma Gordona*, zde na něj není kladen takový důraz, neboť pouze naznačuje, co by se mohlo udělat. Duchovní průvodce v *Beznaději* pomáhá Davidovi, co nejvíce to jde, neboť není v sázce pouze život hlavní postavy. I když David považuje Boha za nespravedlivého, věří v něj a nechá se vést jeho příkazy. V knize před-

4 MATĚJČEK, Zdeněk - DYTRYCH, Zdeněk. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha : Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0332-7. Str. 89

stavuje směr nastolený Bohem cestu utopování bolesti. David, jako většina dětských postav, přichází v průběhu děje o někoho blízkého (v tomto případě se jedná o sestru a matku). I když pociťuje obavy, výčitky svědomí a strach, má jasně stanovené pořadí hodnot. U Davida je nejvíce patrný „posun rovin“⁵ – rovina dětská ustupuje rovině dospělosti. Dokončením daného úkolu se vše vrací zpět do normálu. David tak bojuje se zlem jako dospělý, ale následky snáší jako dítě. Veškerý smutek, opuštěnost ze ztráty celé rodiny na něj doléhá v okamžiku, kdy je opět jedenáctiletým chlapcem.

2.1.2 Charlene McGeeová (Žhářka)

Osmiletá dívka je výsledkem genetické hokusu a ovládá pyrokinezi. Setkáváme se s ní přímo ve vypjaté situaci po vraždě matky, kdy je s otcem na útěku. Otec plní důležitou funkci autority, je zároveň ochráncem a učitelem, který jí pomáhá zvládat schopnosti a udržet je v mezích. Podstatným momentem v knize je pasáž o pěstování reflexů.

„Její otec je symbolem autority. Drží v rukou pomyslné opratě jakékoliv psychické fixace dítěte ženského pohlaví: orální, anální, genitální. V pozadí každé z nich, jako stínová figura stojící za záclonou, se nachází symbol otcovy autority. Pro děvčátko je otec Mojžíšem – otcovy zákony jsou i její zákony, třeba překonanými, i když děvče samo neví jak, ale jsou jeho a musí se dodržovat.“⁶

Reflex je pro Charleny velice důležitým, formuje dívčinu povahu a podílí se na jejím chování, které zpočátku odpovídá aplikování tohoto reflexu na skutečné situace a odmítání čehokoli cizího. Umožňuje jí uchovat si představu otce i v době odloučení. Následující ukázka pochází z knihy *Psychologie dítěte* autorů Jean Piaget, Barbel Inhelderové. Psychologové se zde zabývají problematikou fixování a vytváření reflexů u dětí. V případě Charlene má takový reflex přímo existenční hodnotu.

Podle této předlohy se vytvářejí první zvyky, které jsou buď přímým výsledkem činnosti subjektu, nebo se zdají být vyvolány zvnějšku, jak je tomu v případě „podmiňování“. Podmiňovaný reflex se nikdy nevytváří souhrou pouhých asociací. Stává se stálým jen tehdy, když vznikne asimilační schéma, to

znamená když dosažený výsledek je s to uspokojit potřebu odpovídající příslušné asimilaci.⁷

2.1.3 Trisha McFarlandová (Holčička, která měla ráda Toma Gorgona)

Trisha McFarlandová je devítiletá holčička, která trpí rozvodem svých rodičů. Je ukázkovým příkladem dítěte, o kterých pojednává i kniha *Krizové situace v rodině*. Autorka se zde snaží vylíčit pocity dětí, které prošly rozvodem svých rodičů.

Pro děti znamená rozvod vždy zmatek a ztrátu. Děti o rozvodu nerozhodují a nemají pak žádnou kontrolu nad tím, co se s nimi děje během něj a po něm.⁸

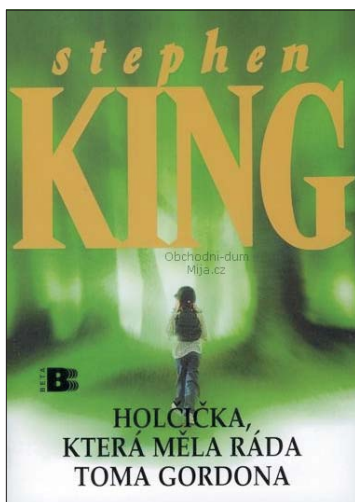
Dlouhodobý konflikt a bytostné nepochopení mezi rodiči, které vede k rozvodu, je pro všechny členy rodiny mezní životní situací. Rodiče jako lidé selhávají a podle toho se k sobě i k dětem chovají. Zpravidla hledají chybu pouze v tom druhém, což samozřejmě konflikt stále zůstává, a děti se stávají prostředníkem vzájemné manipulace. Čím déle dítě v takovém prostředí žije, tím déle trpí a je poškozováno.⁹

Fakt, že Trisha přijímá rozvod rodičů navenek klidně, rozumně, z ní dělá „neviditelnou holčičku“. Svým postojem se snaží rodičům následky rozvodu ulehčovat. Sta-

ví se do role „televizního soutěžícího“, s přehnanou radostí přijímá všechny matčiny podněty. Nasazuje si masku, která neodpovídá jejím vnitřním pocitům a stavům. Sama se staví do role bezproblémového dítěte, kterému se nevěnuje potřebná péče.

Dítě se naučí předstírat a v tom zmatku zapomene, co vlastně doopravdy cítí, ale bude dělat vše nezbytné, aby rodiče potěšilo. U táty si nasadí jinou masku než u mámy a se svými opravdovými pocity se bude muset vypořádávat samo v noci.¹⁰

Uvnitř je smutnou malou dívkou, která trpí věčnými hádkami staršího bratra a matky. Jeden z jejich „vnitřních výkřiků“ je i prvotním impulzem pro opuštění stezky. Chce se osvobodit, osamostatnit a udělat něco podle svého, zároveň ale využívá toho, co ji naučila matka. Je to dítě s úžasnou fantazií, kterou hojně využívá při útěcích od reality.

- 5 Posun rovin – dítě se na počátku příběhu nachází v rovině dětské. Uvažuje a chová se přiměřeně svému věku. K posunu rovin dochází ve chvíli, kdy se dostává do krizové situace, která v kombinaci s působením strachu na jedné a posilujícími prostředky na druhé straně vytlačí rovinu dětskou a nahradí ji rovinou dospělou.
- 6 KING, Stephen. Žhářka. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 1998. ISBN 80-86029-40-9. Str. 85
- 7 PIAGET, Jean – INHELDEROVÁ, Barbel. Psychologie dítěte. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970. ISBN 80-7178-146-0. Str. 15
- 8 COLOROSO, Barbara. Krizové situace v rodině: Jak pomoci dětem překonat smrt blízkého člověka, nemoc, rozvod a traumata adopcce. Praha: Ikar, 2008. ISBN 978-80-249-1027-7. Str. 95
- 9 VYMĚTAL, Jan. Úzkost a strach u dětí: Jak jim předcházet a jak je překonávat. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178830-9. Str. 123
- 10 COLOROSO, Barbara. Krizové situace v rodině: Jak pomoci dětem překonat smrt blízkého člověka, nemoc, rozvod a traumata adopcce. Praha: Ikar, 2008. ISBN 978-80-249-1027-7. Str. 104

Dětské postavy v románech Stephena Kinga

Aby jim unikla, otevřela si Trisha dveře do svého oblíbeného fantazírování. Sundala si čapku s nápisem Red Sox a zadívala se na podpis napsaný energickými tahy a širokým červeným fixem přes štítek. To jí pomáhalo dostat se do té správné nálady. Byl to podpis Toma Gordona.¹¹

Rovina dětství a dospělosti zde není tak zřetelně odlišena. Trisha si z obou rovin vybere vždy to, co považuje za správné. Celá její situace vyplývá z neuspokojení vnitřních potřeb. Jejich neplnění je v knize cosi jako „zápalná šňůra“, která odstartuje sérii nešťastných událostí, kterým je vystavena devítiletá dívka sama v pustých lesích.

2.1.4 Danny Torrance (Osvícení)

Danny Torrance je nejmladší ze všech dětských postav. Chlapec ani ne šestiletý je obdařený mimořádnou schopností zvanou osvícení. Jedná se o kombinaci čtení myšlenek, telepatie, silné intuice a jasnovideckých stavů. Danny v sobě nosí jakýsi nadpřirozený otisk sebe samého, který mu ukazuje věci a varuje ho před přicházejícím nebezpečím. Díky této druhé bytosti, zvané Tony, je kombinací dospělého a dítěte hned od počátku knihy a ne až v momentu, kdy se dostává do nebezpečí. Jak už bývá u Kinga zvykem, Danny zapadá do koncepce dětských postav. Malé dítě obdařené mimořádnou vnímavostí a fantazií je vsazeno do pochroumaného rodinného prostředí. I když se rodiče snaží své problémy maskovat, Danny je vycítí. Jeho dětskou přirozeností je dávat rodiče dohromady a ujišťovat se, že se mají všichni tři stále rádi.

Potřeba stmelovat rodiče dohromady v knize převládá, a to i ve chvíli, kdy se Dannymu otvírá v Overlooku pokřivený svět vražd a neobjasněných úmrtí. Dannyho příběh je bizarní variací na téma *Alenky v říši divů*, ale místo králíka s hodinami je jeho svět plný příšer, pohybujících se travních zvířat a duchů, kteří si přejí jedině – jeho smrt. Přestože Danny tuší dopředu, co bude následovat a jaké nebezpečí hrozí celé rodině, převládá v něm pud dobrého synka, který ví, jaké měl tatínek problémy s pitím a že pracovní příležitost v horském hotelu je zároveň poslední příležitostí, jak udržet celou rodinu pohromadě. Stejně jako u většiny zbylých dětských postav je pro Dannyho otec dobrovolnou autoritou. Bezmezně jej obdivuje a miluje a to i ve chvíli, kdy se ho bojí. O to těžší je pro Dannyho uvědomit si, že věci, které vidí ve své hlavě, jsou pravdivé a že se jeho otec mění ve zrůdu, ovládanou hotelem. Zvláště bolestný je pro něj fakt, že se veškeré zlo děje jen kvůli němu.

Kdyby odsud odešli, Overlook by se zřejmě znovu ponořil do svého polospánku a zase by jen trochu strašil hosty, kteří jsou psychicky vnímavější. Bez Dannyho by to byl jen pouťový dům hrůzy, kde jeden nebo dva hosté slyší hovory nebo příznačné zvuky maškarního bálu, případně vidí něco zneklidňujícího. Ale kdyby vstřelbal Dannyho... Dannyho osvícení nebo životní sílu nebo ducha... ať už se tomu říká jakkoli... do sebe – čím by se stal potom?¹²

Díky svým vizím je Danny vždy o krok napřed. Tonnyho zásluhou nejsou změny v jeho vnímání reality tak silně pozměněny, jako je tomu u ostatních postav. Je radikální, ale zároveň naivně dětský, jedná vždy v nejlepším zájmu otce a matky. Na svůj věk je nadprůměrně inteligentní a chápavý a rád poznává nové věci. Nikdy si nestěžuje, vše, co prožívá, bere jako daň za své osvícení, díky němuž se stává osamocným. Matka ani otec mu nerozumí, tak zůstává sám se svým strachem a výtci svědomí, protože ví, co se stane, a mylně se domnívá, že je vše jen jeho vina.

2.1.5 To

(Ben Hanscom (1), Bill Denbrough (2), Eddie Kasprak (3), Beverly Marshová (4), Richard Tozier (5), Stanley Uris (6), Mike Hanlon (7), Henry Bowers (8), Krkavec Huggins (9), Viktor Criss (10), Patrick Hockstetter (11))

Počet dětských postav, které se v knize nacházejí, je velký a dají se rozdělit do tří skupin. První tvoří děti, jejichž vraždy dokreslují děj knihy, mihnou se vždy jen jako jméno, které některé z ostatních dětí zná, ale jejich smrt pomáhá dotvářet závažnost situace. Jednotlivé smrti se postupně načítají, platí zde rovnice přímé úměrnosti. Čím více mrtvých dětí se vznáší v kanalizaci města Derry, tím rychleji musí skupina vybraných dětských hrdinů zasáhnout. Jedno z dětí, které bych zařadila do této první skupiny, stojí na samém počátku příběhu, jeho smrt funguje jako spouštěcí mechanismus. Je jím šestiletý chlapec George Denbrough, jehož smrt znamená začátek nového cyklu vražd a zároveň stojí na počátku boje proti strachu. Na příkladu George je vykreslen model strachu a nespravedlnosti, který se opakuje v celé knize. Dítě vždy poslouchá příkazy a rady dospělého, které ho mají chránit, i když s ním příslušný rodič není. Ale jak může naivní dětská mysl vzdorovat něčemu, co je v lidském světě uznáváno jako zdroj radosti? Klaun je spojován s cirkusem, cirkus se zábavou a smíchem. Dětská mysl je plná asociací, je otevřená k fantazírování a klidně dokáže uvěřit i tomu, že klaun bydlí v kanále, kam ho i s celým cirkusem odnesla velká bouřka. Srdečně pak přijímá pozvání do

11 KING, Stephen. Holčička, která měla ráda Toma Gordona. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 2000. ISBN 80-86278-74-2. ISBN 80-7291-006-X. Str. 14

12 KING, Stephen. Osvícení. Plzeň: Laser, 1993. ISBN 80-85601-58-3. Str. 335

totoho cirkusu, bere si barevný balónek a je šťastné. Stojí ale před něčím, co nelze zcela jasně pochopit. Něčím, co má moc čist v mysli jako v knize, vidí všechna tajná přání, ale i všechny strachy a příkazy jediné autority – dospělých, tak dokáže vysvětlit, že se opravdu není čeho bát.

„Chceš svoji lodičku, Georgi?“ *Klaun se usmíval. George se také usmíval. Jinak to nešlo – byl to úsměv, na který se prostě muselo odpovědět. „Jasně že jo,“ řekl. Klaun se zasmál. „Jasně že jo. To je dobrý! To je moc dobrý! A co balónek?“ „No ... jasně!“ Natáhl ruku... a pak ji nerozhodně nechal klesnout. „Nesmím nic brát od cizích lidí. Tatínek mi to řekl.“ „To je od něj velmi rozumné,“ řekl klaun v jímce s úsměvem. Jak jsem si jen mohl myslet, přemítal George, že má žluté oči.¹³*

V této knize se setkáváme i s dětmi, které jsou představiteli zla. Ve všech ostatních knihách, kterými se ve své práci zabývá, představují děti vždy hybatele, který posunuje děj zdárně kupředu. Jsou bojovníky proti zlu, mstí se, cítí nenávist, ale nikdy nejsou nositelé zla. Jedinou výjimku tvoří Charlene v knize *Žhářka*. I když ani v tomto případě nejde o úmyslné páchání zla. Její zlo je výsledkem agrese vyvolané ztrátou blízké osoby.

Ve své podstatě jsou všechny děti z mnou vybraných románů nositeli kladných vlastností. Tímto se dostávám ke druhé skupině dětí. Děti z této skupiny pocházejí z horších sociálních podmínek. Jsou odsuzované a často pociťují stud a nenávist k vlastní rodině. Svůj vztek si vylévají na slabších, které šikanovali a ohrožují. Jedná se o skupinu dětí, kterou tvoří Krkavec Huggins (9), Victor Criss (10), Patrick Hockstetter (11) a především jejich nekorunovaný vůdce Henry Bowers (8). Každé z těchto dětí maskuje strach z vlastních rodin, posměch a nízké sebevědomí do kožených bund, zvednutých límců a šněruje je do vysokých bot. Svoji nižší inteligenci nahrazují pěstmi a vystřelovacími noži, výhružkami a nadávkami. Jednoznačně nejhorší ze všech je Henry Bowers (8). Dvanáctiletý chlapec, žijící se svým bláznivým otcem, který pociťuje nenávist ke všem, kteří se mají lépe než on, a především pak k těm, „špinavým negrům“, ochotně vše předává Henrymu, který je pozorným posluchačem. Je vychováván v obráceném měřítku hodnot, to, co by se jiným jevilo jako špatné, je zde považováno za správné a naopak. Jeho pohled na svět je také obrácený. Henry je prototypem dítěte, které vypadá, jako by svoje dětství přeskočilo hrozně rychle. Přebíráním nenávisti a názorů svého otce se připravuje o bezstarostný čas dětských her. Už jako malý si musí pěstmi a nadávkami zjednávat respekt a bojovat o své místo na slunci. V Henrym se zrcadlí motiv nejslabšího článku, stejně jako tomu bylo v knihách *Osvícení*, kde se nejslabším článkem stává otec, nebo ve *Žhářce*. King mistrně pracuje se zlem, které je ukryté v každém z nás, dokáže je vyhledat a udělat z něj našeptávače, který vede naše kroky nebo ruku s nožem. Henry se postupem času stává vykonavatelem zla, které

k němu přichází z vnějšku, ale působí na něj skrze zlo, které nosí v sobě. Jednou z příčin, proč je tak snadno ovlivnitelný, i když je stále dítětem, je jeho předčasný vývoj, a to, že se vzdal dětského způsobu uvažování, je činí zranitelným a více přístupným. Je vychováván obráceným způsobem, tak mu je vykonávání zla přirozeností, necítí lítost ani strach, je poháněn jen nenávistí. TO¹⁴ v něm nachází dokonalého spojence, protože představuje reálnou hrozbu, je jedno, jestli věříte nebo ne, je reálnou hrozbou z masa a kostí. Pro svoji nízkou inteligenci je snadněji ovladatelný, čerpá z toho, co jej učil jeho otec – nenávidět všechny, kteří se mají lépe než on.

„Tak jak to de?“ zeptal se jí Henry Bowers. „Kam si to seřeš? Deš si zase hrát se svejma pitomečkama kámošema? Asi ti ufiknu frňák a nechám tě ho sežrat. Co tomu říkáš?“ *Snažila se mu vyškubnout. Henry se zachechtal a škulal jí za vlasý hlavou sem a tam. Jeho nůž se v srpnovém slunci nebezpečně blyštěl.¹⁵*

Henry se hbitě odkulil na stranu jako nějaký parašutista a opět zaútočil. Chytil Eddieho za krk a pravé zápěstí. Jeho dech, chrčící dírkami nateklého a rozbitého nosu, byl horký a vlhký. „Tak co, chceš šutráky, Štroune? Jo? Nasrat!“ Zkroutil Eddiemu ruku za záda. Eddie zaječel. „Šutráky pro Štrouna, co, Štroune?“ Zkroutil Eddiemu ruku ještě víc. Eddie křičel. Nejasně slyšel, jak se blíží i ostatní a jak ten malý kluk na tříkolce začíná bulet. Jen pojd' do party, mladej, pomyslel si.¹⁶

Druhým nejhorším chlapcem je v knize Patrick Hockstetter (11). Henry Bowers je narušován zvenci vlivem svého otce. Patrick Hockstetter je narušen vnitřně, a to tak silně, že se mu stírají představy o tom, co je reálné a co je výmysl. Navenek představuje zamklého chlapce, neškodného, mírně autistického. Netečnost střídá s masochismem, který je podpořen sníženým prahem bolesti. Jeho chorá mysl, přesvědčená o tom, že on je jediný opravdový člověk na světě, podpořená přirozenou zvidavostí, mu dává potenciál psychopatického vraha. V dospělosti by jistě jeho sklony přecházely k sexuálnímu vraždám. Není možné přesně odhadnout, jaký člověk by se z Patricka mohl stát, zřejmě však je, že se jeho úchylnka vyvíjela přes mučení zvířat po vraždu vlastního bratra.

Když přišel druhý den poté, co ho strčil do ledničky, málem mu štěně uteklo. Utíkal za ním až skoro ke skládce, než se mu povedlo po něm skočit a chytit ho za jednu nohu. Štěně Patricka kouslo svými ostrými zoubky, ale tomu to nevadilo. Vzal kokra zpátky k ledničce a strčil ho tam. Když to dělal, měl erekci. To nebylo nic neobvyklého.¹⁷

Zbývající dva hoši, Krkavec Huggins (9) a Viktor Criss (10), Henryho kumpáni, jeho pomocníci v boji proti ostatním dětem, jsou silní a problémoví. Všichni tři instinktivně vědí, že k sobě patří. Dohromady tvoří obávanou skupinu a je vždy lepší být ten, koho se lidé bojí. Jejich strategie je prostá, v týrání slabších vidí zábavu. Možná si to ani sami dobře neuvědomují, ale

13 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 20

14 V práci užívám označení To pro název románu Stephena Kinga a označení TO pro představení zla v této knize.

15 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 855

16 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 722

17 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 765

jejich chování představuje krycí manévr. Na malém městě, kde se nic neutají, si vynucují respekt použitím násilí. Oba pocházejí ze sociálně slabších rodin a dali by se zařadit mezi problémové děti. Jsou uvězněni ve věku dvanácti let, který pro ně představuje vrchol dospělosti, chtějí se jako dospělí chovat, i když společnost je stále bere jako děti. Na rozdíl od Henryho však znají své hranice. Vědí, kam může normální člověk zajít, co je jen neškodná hra a co už je skutečné násilí. Nejsou úplným prototypem zla, spíše se krčí ve stínu velkého vůdce, snažíce se skrýt vlastní nedostatky.

„Co s ním provedeš, Henry?“ zeptal se tiše Viktor Criss. Ptal se tónem, jako že ho to jen zajímá, ve skutečnosti však už měl starost. Henry mu v poslední době začínal dělat víc a víc starosti.“

Obavy měl prostě z toho, že Henry by mohl zajít PŘÍLIŠ DALEKO. A co by mělo být tím PŘÍLIŠ DALEKO, na to už Viktor nechtěl myslet... ale proto se také vlastně ptal.¹⁸

Třetí skupina je tvořena dětmi, které dohromady představují uzavřený, neproniknutelný celek. Patří sem: Ben Hanscom, Bill Denbrough, Eddie Kaspbrak, Beverly Marshová, Richard Tozier, Stanley Uris, Mike Hanlon. Každé z nich je ve společnosti města Derry považováno za odpadlíka. Ben Hanscom je obézní chlapec, který trpí smrtí svého otce, je zamlklý, pozorný žák a čtenář, který ubíjí svoje chmury sáčky s cukrovím. Bill Denbrough, stížen smrtí svého bratra, který byl první obětí TOHO z nového cyklu, je uvězněn ve své vlastní představivosti, oplývá nadprůměrnou fantazií, která však zcela zaniká vinou jeho řečové vady. Eddie Kaspbrak je opečovávanou porcelánovou panenkou v rukou své obří matky. Nenápadný chlapec pevně svírající svůj respirátor, trpí každou chorobou, která se zrodí v mysli matky – ošetřovatelky. Beverly Marshová je jedinou dívkou v „klubu smolařů“, svůj talent schovává za obnošené věci a děsí se momentu, až její otec přijde domů a pronese větu: „Beverly, mám o tebe velikou starost“. Richard Tozier, věčný optimista, muž mnoha hlasů, je terčem posměchu kvůli svým velkým brýlím. Stanley Uris, chlapec, který se provinil tím, že se narodil jako Žid. Mike Hanlon je odsuzován díky barvě své kůže, je jediným černým klukem v Derry. Každý z nich je součástí omylu, že ti, kteří jsou podceňováni, nebývají zdaleka ti nejslabší. Svým zjevem působí bezradně a křehce. Jejich síla však spočívá v jejich soudržnosti. Jejich spojení představuje druh osudového setkání, vzájemně působí jeden na druhého a posilují svoje dobré vlastnosti. Jednotliví členové „klubu smolařů“ tvoří účinnou zbraň proti všemu, co je ohrožuje, ať jsou to silnější kluci, kteří je šikanují, nebo TO, které je ohrožuje na životě. Děti v této skupině jsou spojeny daleko opravdovějším a silnějším poutem, než je obyčejné přátelství, jejich vztah vyjadřuje noutnost být spolu, jsou semknuty neviditelnými vlákny, které je ochraňují, i když zrovna nejsou pohromadě. Vzájemný vztah je založen na principu „položít život pro někoho, koho miluji a koho si vážím“. Jejich největší zbraní je poz-

nání, že věk dětství přináší sílu věřit, věřit, že v respirátoru je kyselina z baterie, že síla přátelství je silnější než strach ze smrti a že stříbrná kulka dokáže zahnat všechny ty ohavnosti zpět do podzemí Derry.

Vůdčí osobností celé skupiny je bezpochyby Bill Denbrough (2), nevyčleněný vůdce, který představuje spřízněnou duši všech ostatních.

Spřízněnou duší je někdo – kdokoliv – s nímž jsme v silném spojení. Někdo, koho nemůžeme ignorovat, i kdybychom chtěli. Pokud tyto lidé zůstanou v našich životech, ať hmatatelně nebo nehmátatelně, naše citová reakce na ně a myšlenky nebo sny o nich znamenají, že spojení a jejich duše stále trvá. Jejich úkolem, ať to sami vědí nebo ne, je něco nás naučit, a pokud pochopíme význam a účel jejich přítomnosti ve svém životě, budeme možná schopni vytrhnout si trn z paty.¹⁹

Je statečný a odvážný, představuje pravý vzor ctnosti, který v dětských očích vytváří přímo božskou modlu. Každý člen „klubu smolařů“ by byl ochotný položit za Billa život, kdyby jej o to požádal. Je ten s nejlepšími nápady, je ten, který vždy ví, co se bude dělat, a který si umí poradit v každé situaci. Je prvotním impulsem pro započetí boje proti TOMU, protože TO zabilo jeho mladšího bratra a on si to klade za vinu. (Tímto se přibližuje Davidovi z *Beznaděje*, ten si klade za vinu smrt mladší sestry, kterou nedokázal ochránit), bohužel i zde platí staré pravidlo, že ti slabší a nepotřební, nehodící se musí zemřít. Osobní síla, jenž z něj vyzařuje, drží ostatní pohromadě a chrání jejich mysl, aby se dočista nezbláznily. Ač působí díky své řečové vadě křehce, je příkladem dítěte, které si jde tvrdě za svým cílem, je nezdolné, tvrdohlavé a touží po odplatě. Po vzoru svých hrdinů touží vzít spravedlnost do svých rukou a s neomylným instinktem tuší, že na něm závisí životy všech ostatních dětí v Derry.

Ben Hanscom (1) je přesně ten typ zakřiknutého chlapce, který se raději nikomu neplete do cesty, pro nedostatky nevidí své klady a přednosti. Nesmírně se stydí za svůj zevnějšík, nevěří tomu, že by si mohl najít nějaké přátele. Vstupem do „klubu smolařů“ se jeho život obrací naruby. Děti ve skupině na sebe vzájemně působí a pomáhají tak odkrývat a zdokonalovat své dobré vlastnosti. V Benovi je však něco daleko víc než jen přátelství, co mu pomáhá povznést se nad předsudky ostatních. Je to především silná, první dětská láska k Beverly. Nutí ho k činům, ke kterým by se za normálních okolností nikdy neodvážil.

Henry uchvátil divokým gestem hrst kamení. Naštěstí pro Smolaře to byly jen malé oblázky. Jeden větší hodil po Beverly a zasáhl ji do paže. Vykřikla bolestí. Ben se přikrčil a rozběhl se na Henryho Bowerse, který se sice včas otočil a spatřil ho, jak se blíží, nestačil však uskočit na stranu. Henry ztratil rovnováhu, Ben vážil sedmdesát, skoro pětasedmdesát kilogramů, a tak o výsledku nebylo pochyb. Henry nepadal, nýbrž ležel. Přistál na zádech a ještě se po nich kousek vezl. Ben se na

18 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 624

19 MINNS, Sue. Co jsou to spřízněné duše: Jak pochopit dar výjimečných setkání. Bratislava: Eugenika, 2009. ISBN 978-80-8100-115-4. Str. 11

něj znovu rozběhl, ani neregistruje teplou bolest v uchu, kam ho Henry stačil zasáhnout kamenem velikosti golfového míčku. Henry se mátoživě začal zvedat na kolena, když vtom k němu doběhl Ben a vši silou ho kopl tenisovou do levého boku. Henry těžce dopadl na záda. Žhnoucímá očima sledoval Bena. „Na holky se kamení nehází!“ křičel Ben. Už si ani nevzpomínal, kdy byl naposledy tak rozvášněný.²⁰

To, co přináší do „klubu smolařů“, není jen síla, ale také schopnost vidět věci z jiné perspektivy, jakoby trojrozměrně, dřívá v něm skrytý talent pro různé druhy staveb a technické myšlení. Jeho zásluhou dochází k proměně obyčejných dětí, které si spolu hrají, v opravdové přátele na život a na smrt. Ben stojí na počátku stmelování kolektivu. Stavbou přehrady se ocitají všichni na stejné straně barikády, na té straně, kde končí iluze a začíná opravdový boj. Jejich počin neznamená jen obyčejnou dětskou zábavu, představuje druh vzdoru. Vzdor utiskovaných proti svým trýznitelům, ale také vzdor proti dospělým, kteří si myslí, že jsou pouze dětmi bez vlastních snů, odkázání čekat, kdy si jich všimnou a rozhodnou se jim věnovat trochu ze své pozornosti.

Beverly Marshová (4) je jedinou dívkou mezi šesti chlapci. Je pravým opakem Bena, je si vědoma svých nedostatků, ale nestydí se za ně. Je houževnatá, vytrvalá, cílevědomá a povznesená nad veškeré posměšky týkající se jejího původu nebo oděvu. To, že je jedinou dívkou ve skupině chlapců, ji nutí vydávat ze sebe maximum, překonávat sama sebe, nikdy nebyť na obtíž. Její chování vyvolává zpětnou reakci, žádný z chlapců se nechce nechat zahanbit dívkou, jejich přirozená soutěživost v nich probouzí touhu být lepší, dokázat víc, stát se hrdiny. Beverly je statečnější než mnohý z chlapců, a to díky vlivu prostředí, ve kterém vyrůstá. Je vedena drsnou rukou svého otce, kterého zároveň miluje a obdivuje, bojí se ho a nenávidí. (Její otec představuje stejný typ muže, s jakým jsme se mohli setkat v knize *Osvícení*, je jím otec Jacka). Je samostatná, nikdy si nestěžuje, nikdy nepláče a neprotestuje. Veškeré její vzdory, sny a touhy se odehrávají v ní samé, v bezpečné vzdálenosti od otce. To, co jí skupina dává, je pocit, že není sama, že se může se svými strachy, obavami a sny podělit s ostatními bez toho, aniž by byla terčem posměchu.

Slabým hláskem, jenž jen stěží poznávala jako svůj vlastní, se zeptala: „Vidíte to někdo z vás? Je to tady?“ Ben udělal krok dopředu a ji opět napadlo, jak jemně se pohybuje na takového tloušťka. Dotkl se jedné krvavé šmouhy, pak druhé, pak dlouhého cákance na zrcadle. „Tady. Tady. Tady.“ Hlas měl bezvýrazný.

Beverly měla co dělat, aby jí znovu nevyhrkly slzy. To nechtěla, protože pak by se na ni mohli dívat zase jako na nějakou malou holku. Musela se však zachytit knoflíku dveří, jak jí proběhla tělem překvapivě silná vlna ulehčení. Až do té chvíle si neuvědomovala, jak moc vlastně byla přesvědčena o tom, že začíná cvokatět, že má halucinace nebo něco takového.²¹

Na druhou stranu, to, co dělá Beverly nejvíce přínosnou pro skupinu, je to, co se snaží svým chováním nejvíc skrývat, její počínající ženství. Ženství je zde symbolem křehkosti a starostlivosti a to nejen jejím, ale i všech ostatních. Její přirozenost ji vede k hledání východiska z problémů a připomíná jí, že jako celek jsou silnější. V románu je klíčovou postavou, kombinace jejího ženství, rozhodnosti, odvahy a lásky ji činí nepostradatelnou pro život ostatních. King vložil do jejich rukou životy ostatních, možná také proto, že dívky ve vypjatých situacích dokážou lépe zachovat chladnou hlavu a rozhodnost. Ženy jako nositelky nového života jsou citlivější a vnímavější, mají více vyvinutou intuici. Přínos Beverly tedy tkví v tom, že za každou cenu dokáže udržet skupinu pohromadě.

„Střel ho, Beverly!“ zaječel Richie znovu. „Píp-píp, Richie,“ uslyšela se odpovídat jako z dálky tisíce kilometrů. Vlkodlakova hlava se náhle octla uprostřed vidlice praku. Zakryla váškem jedno zelené oko přišery a pustila gumu. Ruce se jí vůbec netřáslly, vypálila naprosto hladce a přirozeně, jako páčila po plechovkách na skládce toho dne, kdy se všichni střídali v palbě, aby zjistili, kdo je nejlepší.“²²

Eddie Kaspbrak (3) je zakříknutý chlapec bez vlastní vůle a možnosti rozhodovat se. To, co v knize můžeme nazvat domovem, ho zvláštním způsobem pojí s Henrym. Henry pochází z narušeného rodinného zázemí, kde žije s bláznivým otcem, který ho bije, občas je mu syn lhostejný a občas mu vštepuje základy pro život v Derry. Eddie sice nežije s otcem, který by ho bil, jeho problémem je matka. Silná dominantní osobnost, ubíjející potenciál vlastního syna. Můžeme si položit otázku, zda je lepší, když si rodič dítěte nevšímá, nebo když mu věnuje přehnanou péči a oddaluje ho od jeho přirozeného vývoje. Eddie je jediným dítětem své matky, která mu tak věnuje svou maximální péči, když jí to nepřijde dostatečné, vymýšlí pro Eddieho nemoc. Churavé dítě je více zranitelné, drží se doma a potřebuje péči a lásku své matky. Její snaha zajde tak daleko, že chlapci vstípi do hlavy myšlenku, že má astma, proto je v knize jeho charakteristickým znakem respirátor, který buď pevně svírá v ruce, nebo jej nosí zastrčený v zadní kapse kalhot. Přítomnost „velkého“ Billa způsobuje, že se Eddie chová přirozeněji, je statečnější a hlavně vděčný za přátele, kteří jej berou takového, jaký je. Cítí se potřebný, může svobodně prosazovat svoje názory, je mu nasloucháno, jeho nápady a názory jsou brány s vážností. Eddieho přínos pro skupinu spočívá v tom, že vždy dokáže určit správný směr. Vždy ví, kudy se vydat, a to nejen ve spleťtých podzemních kanálech, ale i v životě.

Když chtěli vědět, jak se něco postaví, zeptali se Bena, když chtěli vědět, kterou cestou dál, zeptali se Eddieho. Nemluvili o tom, ale všichni to věděli. Když byli někde v neznámém prostředí a chtěli se dostat zpátky do bezpečí, Eddie je vždy vyvedl, zahýbal doleva či doprava s neomylnou jistotou,

20 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 639

21 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 378

22 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 803

*takže člověk ho prostě mohl jen následovat a doufat, že nakonec všechno dobře dopadne... a to také doposud činili.*²³

Richard Tozier (5), chlapec s neuvěřitelným smyslem pro humor a věčným optimismem. Richardovo podvědomí pracuje na principu roztržitého, protože obsahuje mnoho rozličných identit, ze kterých pak chlapec volí vždy tu, která se za daných okolností jeví jako ta správná. Dokáže být stejně dobře černošským sluhou jako irským policistou. Otázkou je, kdo se skrývá za všemi těmi hlasy? Malý vystrašený kluk, který se bojí přiznat, že jeho život je zcela průměrný, že on sám patří mezi outsidersy? Děti v Kingových knihách jsou k věcem předurčené, tedy i Richieho převlékání různých identit může znamenat, že člověk, hlavně dítě, dokáže být vším, čemu věří. V rámci skupiny se může Richie zdokonalovat v tom, co je mu vlastní, aniž by musel popírat svoji vlastní identitu. Na oplátku on vnáší do skupiny optimismus a víru v nemožné. Je statečný a samostatný, věrný přítel, čestný a spravedlivý. Představuje typ člověka bezprostředně vyjadřujícího svoje pocity, i když v Richardově případě se tak děje způsobem mu vlastním, lidově řečeno co na srdci to na jazyku. Každý z „klubu smolařů“ dokáže ve vyjatých situacích mistrně využívat svých vlastností k záchraně ostatních.

*Richie cítil, jak je setřásán. – tak momentik, seňorito, deme vocad' pohromadě, nebo ti neprodám žádný ty losy do la loteria, vůbec žádný losy, a přitom vyhrává každé, to přísahám při méně svý matky – Cítil, jak opět zatíná zuby, tentokrát pevněji. A pocítil také slabou bolest, když To zabořilo svoje te-sáky zase do jeho jazyku. Ale stejně, pořád je to pěkná sranda.*²⁴

Stanley Uris (6) není v knize tak často zmiňován, přesto je jeho postava důležitá. Je vychováván v židovské rodině, což je jeho největší provinění. Je čestný a vyzařuje z něj přirozená elegancie a čistota. Je vždy zdvořilý a chápe i věci, které jeho mysl odmítá přijmout. Je nadprůměrně inteligentní a trpělivý. Spolu s Billem tvoří dvojici, u které je nejvíce patrný posun rovin dětství a dospělosti. Jeho mysl pracuje na racionálním základě a díky tomu představuje ve skupině něco jako nejslabší článek. Jeho vlastnost vše racionálně vysvětlit brání víře v nadpřirozeno. V knize je aplikováno pravidlo, že víra umožňuje TO porazit. Jeho pochyby oslabují celou skupinu, protože právě jako celek jsou nejsilnější. Uvěřit pro něj znamená popřít vše, co pro něho bylo důležité, zbořit celý systém svého dosavadního života. Jeho největší síla spočívá ve schopnosti překonat sám sebe a pochopit, že se vše nedá vyčíst z knížek. Skupina mu tedy přináší možnosti nového myšlení a vnáší do jeho života dětskost, kterou postrádá.

Stan mu vytrhl album z rukou a zaklapl ho. Držel ho zavřeně oběma rukama, na zápěstí a předloktí mu naběhly a zbledly šlachy. Rozhlížel se po ostatních očima, jež byly téměř šle-né. „Ne,“ řekl rychle. „Ne, ne, ne.“

A Bill náhle zjistil, že mu větší starost dělá Stanovo opakované odmítání než klaun sám, a pochopil, že přesně tohle je reakce, kterou chce klaun vyprovokovat, protože... protože To se nás možná bojí... možná se poprvé opravdu bojí, poprvé za svůj dlouhý, dlouhý život.

*„Ne,“ řekl Stan měkce.*²⁵

S Mikem Hanlonem (7) se v knize setkáváme až jako s posledním, jeho příchodem do skupiny se kruh uzavírá. V Derry jej každý zná díky barvě jeho pleti. King v něm zformoval typ znevýhodněného chlapce, který svými vlastnostmi doplní a posílí ostatní děti. Mike je vychováván ve víře proti předsudkům, ví, jaké je to být jiný odlišný, neoblíbený. Tento typ odlišnosti jej pojí se Stanem Urisem. Z těchto dvou chlapců vytvořil King postavy, které si dobře uvědomují svoji odlišnost, na svůj věk přesně vědí, co znamená být jiný. Díky dobré výchově se jim daří předsudky překlenout a žít normální život. Mike je pamětí celé skupiny. Objasňuje původ TOHO. Tím, že všechny ve skupině spojuje podobná pověst, stejný strach a podobné touhy, se Mike dokáže rychle aklimatizovat. Stává se součástí něčeho velkého, o co celý život usiloval a co podvědomě tušil. Na oplátku je on hlavním zdrojem historických pramenů týkajících se TOHO. V dospělém věku je pak on tou nejdůležitější osobou celého vyprávění. Sbírá informace, skryté signály a nedovolí nikomu ze skupiny zapomenout.

2.2 POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DĚTSKÝCH POSTAV

2.2.1 Charlene a David

Obě dětské postavy jsou výjimečně vnímavé a citlivé, mají vžitě morální zásady, i když v případě Charlene se jedná o reflex.

Charlene disponuje paranormálními schopnostmi. Za přispění genetické mutace obou rodičů se jako zvláštní dítě už narodila. Na rozdíl od Davida jí nebyla dána možnost volby. David si dobrovolně zvolil Boha, obrátil se na něj v nouzi. Není jisté, zda jejich spojení vydrží po splnění Davidova úkolu. U Charlene je jisté, že jí její vlastnosti vydrží. U obou dětí se objevuje několik shodných prvků, které vedou k přebírání kontroly. Je to zejména vytržení z bezpečného rodinného prostředí. Pocit ztráty a selhání výchovné a ochranné funkce rodičů. Před tímto selháním dokážou smutek, úzkost a další pocity projevovat jako děti. Tato vlastnost mizí s přebíráním zodpovědnosti za někoho jiného, čímž dochází u dětí k výměně rovin dětskosti a dospělosti. U Charlene je to moment, kdy brání svého otce. Ve stavu ohrožení odhazuje morální zábrany a pud sebezáchovy převládne nad zažitým reflexem. U Davida je to chvíle, kdy přejímá zodpovědnost za skupinu. Obě postavy přijdou nejprve o matku a otec se pro ně obětuje. Aktem obětování se u nich opět objevuje dětské prožívání smutku a u Charlene navíc zlosti a pomsta.

23 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 932

24 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 981

25 KING, Stephen. To. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str.672

2.2.2 Trisha a Charlene

Obě dívky jsou přibližně stejného věku. Ze začátku příběhu jsou zasaženy negativní událostí. U Charlene je to zavraždění matky, u Trishi rozvod. Obě tak přicházejí o stabilní rodinné zázemí. Jak Charlene, tak Trisha jsou fixovány na mužské postavy a s tím spojené vytváření dobrovolných autorit. Fixace se prohlubuje s narůstajícím strachem a stresem.

U Trishi nepředstavuje dobrovolnou autoritu pouze otec, jak je tomu u *Žhářky*, ale i Tom Gordon.

Tom Gordon byl oblíbený hráč Trishi a jejího táty. Táta ho obdivoval, protože se zdálo, že Gordon nikdy neztrácí nervy („Flash má v žilách ledovou vodu,“ říkával s oblibou Larry McFarland), a Trisha vždycky říkala totéž a někdy, že má Gordona ráda, protože s elánem sobě vlastním hází falše na čistou trojku (toto jí táta přečetl ze sloupku v Boston Globe).²⁶

Z ukázky je patrná snaha zalíbit se otci, být jako on. Otec je vlastně prvním mužem v životě dívky. Ocenění, které se dívka v prvních letech života dostává od otce jakožto mužské autority je jiné než ocenění od matky. Matka bývá se svým dítětem častěji než otec, a tak má jeho reakce a názor na dceru mnohem větší vliv. Otec je pro dívky vzácnější a vzdálenější, a proto se daleko snadněji stává vzorem a skoro bohem.

Fixace u Charlene není přirozenou fixací dívek na své otce. V jejím případě je to nutnost zesílená úmrtím matky.

Navzdory obtížné životní situaci nedochází u Trishi k úplnému vytěsnění dětské roviny. V pozadí vždy stojí otázka „Proč já?“ Tohle se mi nemůže stát, to není spravedlivé. Motiv křivdy je dalším pojítkem obou postav. Charleina genetická výbava dovoluje, aby přerostl v agresi a pomstu. Trisha se stále pohybuje v rovině dítěte.

Nedávala na mě pozor, pomyslela si – trochu pokrytecky, to se musí přiznat. Jsem ještě malé dítě a ona na mě nedávala pozor. A jestli se do mě pustí, já prostě řeknu: Vy jste se pořád hádali a já už jsem to nemohla vydržet.²⁷

Trisha svaluje vinu za rozvod rodičů především na matku. Cítí se odmítaná a nemilovaná a nevnímá problémy, které její matka řeší. Na uvedené ukázce je patrné myšlení dítěte. Představa dětí, že dospělí jsou neomylní. Extrémní pocit křivdy a zrady řeší útekem, aniž by si předem uvědomovala následky.

Trisha se jeví jako citlivější, právě proto, že daleko více projevuje svoje emoce, vnitřně dlouho potlačované. Dalším společným podnětem, který se objevuje v obou knihách, jsou návykové látky.

Otcové obou dívek svým dcerám nevědomky ubližují. Otec Trishi je začínající alkoholik.

„Děťátko pláče v komoře, tatínek odjel na moře,“ posmíval se jí. Naklonil se k ní a Trisha ucítila jeho dech. Žádné další pivo už nepotřeboval, páchl jako kvasnice a chciplé myši. „Proč jsi takový strašpytel? Nemáš v žilách ani kapku ledové vody.“²⁸

Otcova nářezka na ledovou vodu se stává „posilujícím prostředkem“. Této problematice se budu podrobně věnovat v kapitole „Posilující prostředky a jejich působení v krizových situacích“.

Otec Charlene se stane závislým na lécích, jeho ubližování spočívá v naprosté ignoraci všeho, co není „bílou pilulkou na táčku“.

Už potřeboval tabletku jako sůl. Cítil se být v depresi a nervózní. Všechny barvy se mu zdály být příliš zářivé, světlo příliš jasné, hlasy příliš pronikavé. S tabletkou to bylo mnohem lepší. S tabletkou se jeho rozhořčení nad tím, co se stalo, a jeho opuštění bez Charlie, strach z toho, co se jí mohlo

stát – všechno rozplývalo a dalo zvládnout.²⁹

Společným motivem je i izolace. U Charlene nevystupuje tak ostře, neboť se nenachází v bezprostředním ohrožení života. Je izolována od svého otce a ostatních vrstevníků, ale má určitou možnost styku s lidmi, postupně jsou jí povolovány i kratší vycházky. Trisha je izolovaná v pustém lese, odříznutá od své rodiny a ostatních lidí. Společnost jí dělá pouze imaginární postava Toma Gordona. Poslední, co obě postavy zásadně poji, je schopnost přežít, nepodléhání strachu a zvolení správné cesty.

2.2.3 David a Trisha

Obě postavy se na první pohled jeví dost odlišně. Nejen věkem a pohlavím, ale především stupněm duševního vývoje, ve kterém se nachází. David vyčnívá svým vnitřním klidem, nadhledem, někdy až nepřirozenou chladností a nedostatečným projevováním citů. Je si vědom zodpovědnosti, kterou je povinován sobě, skupině a Bohu. Nejedná jako dítě, ale jako dospělý. Tris-

26 KING, Stephen. Holčička, která měla ráda Toma Gordona. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 2000. ISBN 80-86278-74-3. ISBN 80-7291-006-X. Str. 14

27 KING, Stephen. Holčička, která měla ráda Toma Gordona. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 2000. ISBN 80-86278-74-3. ISBN 80-7291-006-X. Str. 49

28 KING, Stephen. Holčička, která měla ráda Toma Gordona. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 2000. ISBN 80-86278-74-3. ISBN 80-7291-006-X. Str. 68

29 KING, Stephen. Žhářka. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 1998. ISBN 80-86029-40-9. Str. 224

ha se chová přirozeněji a prožívá celou škálu pocitů přes zoufalství, bezmoc, vztek, šílenství, strach až po sebelitost.

Společný je motiv vyšší síly. Jak zla, tak i dobra. Zla, které vzešlo z nadpřirozena. V knize *Holčička, která měla ráda Toma Gordona* je zpodobněná zla rozdvojená. Na jedné straně se jeví jako reálná hrozba, stejně jak je tomu v ostatních knihách, na straně druhé nechává autor čtenáře tápat v nejistotě, zda není zlo pouhým výplodem Trishiny mysli. Stejným způsobem by se dalo nahlížet i na imaginární postavu Toma Gordona.

Představení Boha se v obou knihách liší. V *Beznaději* je Bůh vyšší síla v „ortodoxním“ slova smyslu. Bůh je někdo, kdo ukazuje správný směr, je milostivý i krutý a je reálný. V *Holčičce, která měla ráda Toma Gordona* je Bůh pojat jako nekonkrétní vyšší moc. O jeho existenci se Trisha dozvídá od svého otce; David k němu nenachází cestu, Bůh si najde jeho.

Neslyšné. Nevěřím v žádného skutečně myslícího Boha, který předepisuje smrt každého ptáka v Austrálii nebo každého brouka v Indii, v Boha, který zaznamenává všechny naše hříchy do velké zlaté knihy a soudí nás, když zemřeme – nechci věřit v Boha, jenž by úmyslně tvořil zlé lidi a pak je úmyslně posílat do pekla, které stvořil, aby se tam smažili – ale věřím, že něco musí být.³⁰

Trishino chápání Boha se odvíjí od jejího vztahu k otci. Přijímá veškeré jeho názory a vhodně je aplikuje na věci, kterým nerozumí.

David a Trisha se odlišují v projevech prolínání rovin dětství a dospělosti. David se pohybuje v rovině dospělého, Trisha je daleko více dětská. Jako dítě přemýšlí i se tak chová. (Tímto pojetím se přibližuje Dannymu z *Osvícení*, zatímco David má daleko blíže k Charlene ze *Žhářky*).

Knihy se rozcházejí i v koncepci autorit. Trishe jsou autoritou Tom Gordon a její otec. Pro Davida je autoritou Bůh, otec nepředstavuje v krizové situaci autoritu, ba naopak, tou se stává David. Každá z postav zažívá jiný druh ohrožení. David je tlaku vystaven ve skupině. Strach je pro něj reálnou ikonou, ví, proti čemu stojí, je na něj vyvíjen nátlak, navíc je zasažen smrtí sestry a matky. Trisha je izolovaná a svůj strach prožívá intenzivnějším „dětským způsobem“.

2.2.4 Danny a David

Oba chlapci jsou na svůj věk nadprůměrně inteligentní a díky svým schopnostem jsou odříznuti od ostatních, kteří jim vů-

bec nerozumí. David svoje náhlé nadání mluvit s Bohem objevuje ve chvíli, kdy se ocitá před nebezpečím. Jedná se u něj o druh směnného obchodu, výhodné společenství pro oba dva. Jeho počínání se řídí podle jasně stanoveného scénáře. Jsou mu odkrývány informace, které mu pomáhají překonat krizové situace. Jeho schopnost všechny ve skupině sblízuje. Dannyho schopnosti jsou vrozené (jeho matka věří, že je to díky tomu, že se narodil s placentou přes obličej), nepotřebuje nikoho, aby ho vedl. V Dannyho případě si můžeme být jisti, že mu jeho schopnost zůstane i po překonání nebezpečí.

Rozdílné je v obou knihách pojetí přebírání zodpovědnosti. U Davida je zřetelně oddělena rovina dětství od roviny dospělosti, která se aktivuje, když se chlapec ocitá v ohrožení života. Po vypořádání se se zlem chlapec opět propadá do roviny dětství a svůj smutek prožívá jako dítě. Dannyho rovina dětství zůstává potlačena po celou dobu příběhu.

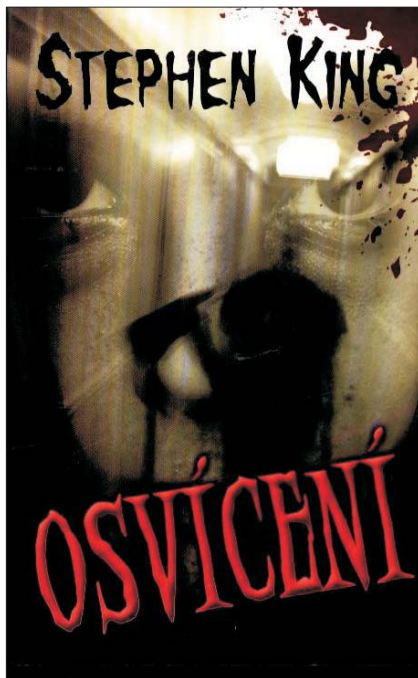
Tím zásadním, co oba chlapce spojuje, je zlo, které posedne jednoho z rodičů. V případě Davida je to jeho matka, kterou ovládne Tek. Změna je u ní nezvratná, stává se schránkou bez zbytků vlastní identity. U Dannyho ovládne Overlook jeho otce. Změna je pozvolná, a i po úplném ovládnutí si Jack ponechává střípky vlastní identity, která zachrání Dannymu život.

„Takhle... takhle se svým otcem mluvit nebudeš,“ řeklo to ochraptěle. Palice se zachvěla a padla dolů. „Jen si to děláš horší. Ten tvůj... tvůj trest. Horší.“ Opile se to zapotácelo a zahledlo se to na něj s plačtivou sebelitostí, která se začala měnit v nenávist. Palice se znovu zdvihla. „Vy nejste můj tatínek,“ opakoval Danny. „Ale jestli ve vás zbyl kousek z mého tatínka, tak ví, že mu lžou. Všechno je to lež a podvod.“³¹

Oba chlapci jsou mimořádně silní na svůj věk a odolní k hrůzám, které se před jejich očima zhmotňují. Musí se vypořádávat se zlem, které ožilo díky jejich mimořádným schopnostem a poštvalo proti nim jednoho z rodičů.

2.2.5 Danny a Charlene

Ač jsou tyto dvě děti rozdílného pohlaví, věkově k sobě mají blízko. Jsou to také jediné dvě dětské postavy, které jsou obdařeny vrozenými paranormálními schopnostmi. Dannyho schopnosti se projevují výhradně v psychické rovině, dokáže číst myšlenky, má jasnovidceké stavy a ovládá telepatii. Charlene její dar umožňuje řídit věci zvnějšku, ovládá pyrokinezi.

30 KING, Stephen. *Holčička, která měla ráda Toma Gordona*. Praha: Beta, Plzeň: Dobrovský a Ševčík, 2000. ISBN 80-86278-74-3. ISBN 80-7291-006-X. Str. 56

31 KING, Stephen. *Osvícení*. Plzeň: Laser, 1993. ISBN 80-85601-58-3. Str. 382

Charlene zdědila svoje zvláštní nadání po rodičích, kteří se účastnili vědeckého experimentu. Danny se s nimi, zcela bez přičinění svých rodičů, narodil. Díky schopnostem, kterými jsou děti obdařeny, se jich lidé bojí. Danny využívá svého daru jen k tomu, co je užitečné. Jeho dar nikdy nepřechází v agresivitu. U obou dětí dominuje postava otce jako dobrovolné autority. U Charlene je fixace na otce prohloubena vštěpováním reflexů. Pro Dannyho sice otec představuje vzor, ale postupně se stává nejslabším článkem vykonavatelem zla.

Člověk, který nedokáže zvládnout svou rodinu, je pro ředitele nezajímavý. Od člověka, který nedokáže usměrnit svou ženu a svého syna, se dá jen stěží očekávat, že dokáže usměrnit sám sebe, natož pak zaujmout zodpovědné místo v činnosti tak obrovského významu. On –

„Řekl jsem, že si s ním poradím!“ přerušil ho Jack vztekem.³²

Motiv nejslabšího článku je zobrazen také ve *Žhářce*, nejprve je nejslabším článkem matka, proto musí být odstraněna. K proměně otce dochází v průběhu děje. Působením léků se z něj stává lhostejný unavený muž, který ztrácí víru sama v sebe. Velice výrazně se v obou knihách objevuje i další motiv – motiv podceňování. V knize *Žhářka* je podceňován otec i Charlene.

U Charlene je podceňován vštěpovaný reflex. Po smrti otce nepropadá žalu, odhalí skrytou agresivitu. V knize *Osvícení* je podceňována matka.

.Vaše žena se tomu bude velice vzpírat, pane Torranci. A zdá se, že je jaksí... silnější, než jsme si představovali. Jaksí duchapřítomnější. Zřejmě to lepší převzala od vás.“ Grandy se zahuhňal. „Zřejmě, pane Torranci, jsme měli od začátku jednat s ní.“³³

2.2.6 Danny a Trisha

Obě dětské postavy jsou citově a emocionálně založené a nacházejí se ve složité rodinné situaci. Trisha prožívá rozvod svých rodičů. Není jí věnována dostatečná péče, protože se projevuje jako bezproblémová. Jediným řešením je pro ni útěk, ať už imaginární, kdy pomocí své velké fantazie utíká k vysněnému příteli. Nebo útěk fyzický, kterým se mstí své matce, která ji zanedbává. Tom Gordon pro ni představuje ochránce, určitým způsobem nahrazuje roli otce, který ji opustil. Trisha je dítě žijící současností, nepřemýšlí o smyslu věcí, nebádá po tom, proč jsou takové, jaké jsou. Svým dětsky naivním způsobem se rodičům, především matce, mstí za skutečnosti, jejichž smysl nechápe.

Danny je citlivý, úzkostlivý chlapec. Podobně jako Trisha se nachází ve stresujícím domácím prostředí. Otec je alkoholik a často podléhá sebelitosti. Svě životní neúspěchy připisuje rodině, především pak své ženě, která pro něj, dle vlastního názoru, není dostatečně dobrou partnerkou. Na rozdíl od Trishi, která se ze začátku snaží rodičům co nejvíce pomáhat a chová

se přirozeněji, je Danny na svůj věk více vyspělý. Díky svým zvláštním schopnostem dokáže chápat věci více do hloubky. K posunu rovin dětství a dospělosti Danny nepotřebuje procházet krizovou situací, takový se již narodil. Trisha se stává samostatnou až po prožitě zkušenosti, Danny je samostatný celý svůj život.

Obě postavy poji postava imaginárního přítele. U Trishy je to hráč Tom Gordon, který jí dělá společnost v lese a ochraňuje její mysl, aby nepodlehla strachu. U Dannyho je to Tony, neviditelný přítel, jenž mu ukazuje věci, které se mají stát, a pokouší se ho chránit. Obě imaginární postavy jsou součástí dětí, ochranný mechanismus, který si vytvořily v sobě samých. Trisha je schopna daleko lépe přijmout fakt, že je stále dítětem, je náchylnější k propadání panice a často pokládá otázku: „Proč právě já?“ Danny se nikdy neptá, proč právě on. Je si vědom svých schopností a nebezpečí, které se k nim poji. Je smířený sám se sebou a je schopný přijímat i přinášet oběti.

2.2.7 To a Osvícení, Žhářka, Holčička, která měla ráda Toma Gordona, Bezraděj

Kniha *To* je, co do obsazenosti dětských postav, nejrozsáhlejší román. Přes množství postav se zde opakují motivy, pomocí kterých autor utváří charakter jednotlivých dětí a které lze najít i v ostatních knihách, jimiž se ve své práci zabývám. V předchozí kapitole jsem se v rozboru dětských postav z knihy *To* zmiňovala o nejdominantnějším prvku celého příběhu – přátelství a soudržnosti. Tentýž prvek lze najít i v knize *Bezraděj*. Přátelství a obětavost stojí na samém počátku příběhu a předem určují jeho průběh. David svou starostí o přítele nevědomky souhlasí s úkolem, který mu byl předem určen, a který pak dobrovolně přijímá.

„Uzdrav ho,“ řekl. „Pane Bože, uzdrav ho. Jestli to uděláš, udělám něco já pro tebe. Poslechnu si, co chceš, a pak to udělám. Slibuju.“ Nezavřel oči, ale pozorně poslouchal, čekal, aby zjistil, jestli má hlas ještě do říct.³⁴

David si svého přítele velmi cení. Ve své bezradnosti se obrací k Bohu a žádá jej o pomoc, na oplátku mu nabízí sám sebe coby vykonavatele jeho vůle. Silné přátelství stojí na počátku utváření celé kostry příběhu. Víra v přátelství se pak o mnoho neliší od víry k Bohu. David se obrací k Bohu, protože nenachází jiného východiska. V knize *To* se děti nacházejí v ucelené skupině, proto se mohou obracet jeden na druhého. Motiv a síla přátelství zůstává v obou knihách stejná a podílí se na směru, kterým se vyprávění ubírá.

Dalším společným motivem románů *To*, *Bezraděj* a *Osvícení* je posedlost. Zlo si v Kingových knihách vybírá slabé články a skrz ně se snaží zaútočit. Oběti se stává některý z rodičů. V dílech *To* a *Osvícení* jsou to otcové a v knize *Bezraděj* matka.

Když se ohlédl, opět ho spatřila, jak se na ni řítí – Al Marsh, vrátný a správce, šedovlasý muž v montérkách a pra-

32 KING, Stephen. Osvícení. Plzeň: Laser, 1993. ISBN 80-85601-58-3. Str. 319

33 KING, Stephen. Osvícení. Plzeň: Laser, 1993. ISBN 80-85601-58-3. Str. 344

34 KING, Stephen. Bezraděj. Praha: Beta, 1998. ISBN 80-86278-01-8. Str. 18

covní košili se dvěma náprsními kapsami, na opasku připevněný řetízem kroužek s klíči, vlasy rozčuchané. Ale v očích neměl sebe – neměl tam toho člověka, který ji umýval záda a bil ji, a oboje dělal proto, že o ni měl starost, měl o ni velkou starost, toho člověka, co se jí kdysi, když jí bylo sedm let, snažil uplést cop, nepovedlo se mu to a oba se smáli tomu, jak vypadá, toho člověka, který v neděli připravoval vaječné noky se skořicí, chutnější než cokoliv, co se dalo za čtvrták koupit v mléčném baru, otec-muž, zosobněná mužnost jejího života, nesoucí všechna poselství toho druhého pohlaví. Nic z toho však teď v očích neměl. Viděla tam jen jasnou vraždu. Viděla tam To. Utíkala. Utíkala a za ní běželo To.³⁵

Pro srovnání uvádím ukázkou z knihy *Osvícení*. V obou případech, jak v *To* tak i v *Osvícení*, se jedná o posedlost zlem, kdy v napadeném přebývá i zbytek vlastní identity. Zlo si jen propůjčuje jeho mysl a tělo. V knihách *To* i *Osvícení* jsou nejslabšími články otcové, a to proto, že představují osoby zhrzené a vnitřně zneužitě, které svůj potenciál nedokážou plně využít a uklidňují se levným alkoholem nebo bitím svých dětí. Nechtějí být jako jejich otcové, a svůj zpackaný život dávají za vinu svým manželkám a potomkům. Jejich přirozenou touhu uniknout před promarněným životem využívá zlo, našeptává a ukazuje jim všechny ty věci, o kterých sní, vše se zdá být na dosah ruky, jediné, co jim brání v tom, být šťastní, je jejich vlastní rodina, proto je potřeba ji odstranit.

*Vy nejsem můj tatínek. Vy jste to. Jste hotel. A až dostanete, co chcete, tatínkovi nic nedáte, protože jste sobecký. A můj tatínek to ví. Museli jste ho opít, jinak byste ho nedostali, vy lhářci.*³⁶

V knize *Beznaděj* využívá zlo tělesné schránky lidí jako dopravního prostředku a zároveň jako vykonavatele. V případě matky Davida Carvera má volba ještě zcela jiný charakter. Pro dítě je nejdůležitějším člověkem v životě jeho matka. Má s ním fyzické i emocionální pouto. Tek v knize *Beznaděj* si vybírá matku z důvodu emocionálního oslabení Davida, který pro něj představuje největší hrozbu. Obecně jsou ženy v Kingových knihách popisovány jako osobnosti silné, samostatné, které si dokážou poradit v krizových situacích. Toto je další důvod, pro který zvolil Tek za vykonavatele zla matku a ne otce Davida. Otec se po ztrátě manželky hroutí a uzavírá se do sebe. Paradoxem je, že díky této skutečnosti dochází u Davida k posunu, kdy rovina dospělosti vytěšňuje rovinu dětskou. Tato schopnost se objevuje u všech dětí a pomáhá jim lépe zvládat krizové situace.

Elen otočila hlavu, vyplivla krev, usmála se. Už nevypadala příliš jako žena, která uvažovala o tom, že bude kandidovat do školní rady, žena, která si užívala obědy s přítelkyněmi v čínské restauraci, žena, jejíž nejhlubší, nejtemnější sexuální fan-

*tazie se týkala milování se Středoevropanem z reklamy na dietní kolu.*³⁷

Pojítkem mezi romány *To* a *Osvícení* je postava Dicka Hal-loranna. V knize *Osvícení* je Dannyho spřízněnou duší (o spřízněných duších jsem se zmiňovala v kapitole 2.1.5). Je to první člověk s podobnými schopnostmi, se kterým se Danny ve svém životě setkává, je jeho duchovním učitelem. V knize *To* se Dick objevuje jako devatenáctiletý mladík, který díky svým schopnostem zachraňuje své přátele. On sám je pak zachráněn otcem Mika Hanlona. Dick je klíčovou postavou v románu *Osvícení*, proto lze dojít k závěru, že bez knihy *To* by nemohla v takovém vyznění existovat ani kniha *Osvícení*.

*Dick chytil Treva vši silou za vlasy, Trev se točil a Dick mu dal facku. Dodnes si pamatuji ten pohled, jak Trev vzal druhou o stěnu, asi si myslel, že Dick se zbláznil. Zařval Trevovi do tváře: „Jestli půjdeš tam, tak chci pít! Ty dveře jdou ucpaný, negře blbej!“*³⁸

*Zahlédl jsem v okně dvě zoufale mávající hnědé ruce – Dickovy. Trev Dawson mi rukama udělal stoličku, já na ni vyskočil a chytil jsem Dicka. Když jsem přebíral jeho váhu a nalehl jsem břichem na stěnu budovy, bylo to, jako kdybych se opřel o rozpálená kamna. Objevila se Dickova tvář a já jsem si na pár vteřin pomyslel, že tomu už se nepodaří dostat se ven. Byl celý ožehnutý a zdálo se mi, že každou chvíli omdlí. Rty měl úplně rozpraskané žárem. Košile na zádech mu doutnala.*³⁹

2.2.7.1 Charlene McGeeová, Trisha McFarlandová, Beverly Marshová

Tyto tři hlavní divčí postavy, objevující se v románech *Žhářka*, *Holčička*, která měla ráda Toma Gordona a *To*, působí vyspěleji vzhledem ke svému věku.

Jedním z motivů pojímání dívky je izolace. V románech *Holčička*, která měla ráda Toma Gordona a *Žhářka* jde o izolaci jak fyzickou, tak psychickou. Obě jsou vytrženy z rodinného prostředí a vsazeny do prostředí nebezpečného a neznámého. Psychická izolace pak spočívá v jejich odloučení od rodiny a přátel. Izolace u Beverly Marshové vzniká především z jejich vlastních předsudků – je jedinou dívkou mezi chlapci. Neustále musí sama sobě i svému okolí dokazovat, že být opačného pohlaví není ani známka slabosti ani důvod k větším ohledům.

*I ostatní se na ni podívali a pak uhnuli očima. Richie si odkašlal do ruky. Stan zčervenál. A Mike Hanlon o krok nebo dva couvl, jako kdyby byl skutečně vyděšený tou malou vypouklou jednoho jejího malého prsíčka, prosvítajícího jí dlaní ruky. Beverly pohodila hlavou, setřásla rozčuchané vlasy z čela. Stále se ještě červenala, ale ve tváři měla docela milý výraz. „Já nemůžu za to, že jsem holka,“ řekla, „nebo za to, že mi začíná růst prsa... Tak půjčíte mi někdo tu košili?“*⁴⁰

35 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 840

36 KING, Stephen. *Osvícení*. Plzeň: Laser, 1993. ISBN 80-85601-58-3. Str. 382

37 KING, Stephen. *Beznaděj*. Praha: Beta, 1998. ISBN 80-86278-01-8. Str. 410

38 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 429

39 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 429

40 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 806

Veškerá zaujatost objevující se u Beverly vzniká v rodinném zázemí. Tím se dostávám k dalšímu tématu, které pojí všechny tři dívky; jsou to postavy jejich otců. Charlene vidí v postavě svého otce onu zbožnou autoritu, která se zčásti objevuje i u Trishi. Pojetí otce v románu *To se spíše podobá vykreslení postavy Jacka v románu Osvícení*. Představuje postavu nešťastného muže, který nedokáže projevit svoje city, a svoji vnitřní prohru maskuje bitím, hrubými slovy a přehnanou přisností schovanou za morálku a etické kodexy.

„Viděl jsem tě, jak si hraješ na velkou,“ řekl a ona čekala, že ještě něco dodá, ale zatím to mělo asi být všechno. „O čem to mluvíš, tati?“ zeptala se tichým, třesoucím se hlasem. „Jestli mi budeš lhát, tak tě umlám Beverly,“ řekl.

„Já... já nebudu lhát, tati,“ řekla. „Co se stalo?“ Jeho obraz se jí začínal pomalu rozplynat, jak... „Já si tam chodím někdy... Plesk! A ta ruka s polštářky ztvrdlé kůže opět vystřelila. Vykřikla bolesti a strachem.⁴¹

Každý otec má nezanedbatelný vliv na to, jak bude jeho dcera vnímat další muže ve svém životě. Otec je prvním mužem v životě dcery, a to i tehdy, když není hmotně přítomen. Matčina láska bývá bezpodmínečná a poskytuje dítěti pocit bezpečí, otcovská láska bývá udělována v menší míře a vyvolává v dítěti pocit, že si ji musí zasloužit. Každá dcera potřebuje slyšet slova chvály z úst svého otce; pokud se tak nestane, tato zkušenost negativně ovlivní její budoucí partnerský život. Beverly si za svého partnera vybrala stejný typ muže, jako byl její otec. V dospělosti přijala pasivní roli týraných žen.

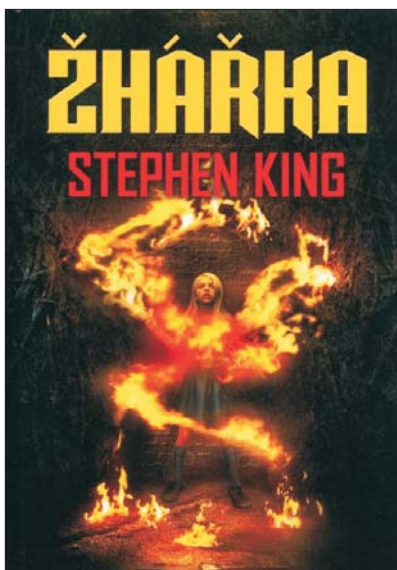
„Nesmiš... neměl bys mě bít. To není dobrý základ pro... trvalý vztah.“ Snažila se najít správný tón, dospělý rytmus řeči, ale nedařilo se jí to. Potlačil ji. Byl v autě s dítětem. Sice velice vzrušujícím a sexy, ale přesto jen dítětem. Nesmiš a neměl bys, to jsou dvě různé věci, děvchenko, řekl. Snažil se udržet hlas v klidné rovině, ale vnitřně byl nervózní a neklidný. A já budu ten, který rozhodne, co tvoří trvalý vztah a co ne. Jestli se s tím smíříš, dobře. Jesli nemůžeš, vystup si. Já tě nedržím. Možná tě jednou kopnu do prdele místo dárku na rozloučenou, ale nedržím tě. Tohle je svobodná země. Co mohou říci víc?⁴²

Stejný motiv, obráceně aplikovaný z matky na syna, se objevuje u další dětské postavy z knihy *To*. Emocionální vydírání matky syna Eddieho způsobilo, že si v dospělosti vybral za ži-

votní partnerku ženu povahově i vzhledově podobnou své matce.

Byla to sama Myra, která ukončila vychylování váhy od nezávislosti. Myra ho zahrnula úzkostlivou péčí, připoutala ho svým zájmem, spoutala ho svou něhou. Myra, podobně jako jeho matka, zasáhla neodvolatelně a fatálně do jeho charakteru: Eddie byl o to více choulostivý, protože někdy mívá podezření, že není vůbec choulostivý, Eddie potřeboval, aby byl chráněn před představami vlastní možné statečnosti.⁴³

2.2.7.2 Bill Denbrough a David Carver

Chlapci jsou přibližně ve stejném věku a mají podobné povahové vlastnosti. Oba vynikají přirozenou inteligencí, bystrostí a velkou dávkou fantazie. Ve skupině přijímají automaticky vůdčí postavení. Jsou to vždy oni, kteří vědí, co se má udělat a jak se to má udělat. Jejich přirozenou vlastností je dodávat skupině pocit bezpečí a vnášet do ní řád. V knize *To* není pozici vůdce věnována přílišná pozornost, což je dáno tím, že se Bill pohybuje ve skupině věkové jednotné. U Davida naráží jeho vůdčí postavení s názorem, že je to vždy především dospělý, který určuje, co je správné, a je pokaždé je pánem situace.

Mezi další z oblíbených Kingovských motivů patří i ztráta blízké osoby a s ní spojený pocit viny.

Richie přikývl, jako že rozumí, co chce Bill říci... ale nijak nedal najevo, že by souhlasil. „Já si myslím, že to ne,“ řekl. „Kdybys ho píchnul do zad nebo zastřelil, to by bylo něco jiného. A nebo kdybys mu třeba dal otcovu nabitou pušku, aby si s ní šel hrát a on by se s ní zastřelil. Ale nebyla to přece puška, bylo to jen lodička. Nechtěl jsi mu nijak ublížit, ty jsi vlastně“ – Richie teď namířil na Billa prstem jako nějaký advokát – „chtěl jsi jen, aby se ten kluk trochu pobavil, ne?“⁴⁴

Stejný motiv se objevuje i u Davida z knihy *Beznaděj*, ten si dává za vinu smrt své mladší sestry, kterou nedokázal ochránit. Je si vědom toho, že je jediným člověkem, který může, díky svému spojení s Bohem, za celou situaci. Stejně pocitu viny se projevují i v knize *Osvícení*. David i Danny jsou díky svým schopnostem hlavními hybateli. Oni jsou těmi, po kterých zlo touží nejvíce. Svými zvláštními schopnostmi na sebe poutají pozornost. Jejich dar se pro ně samotné stává prokletím a důvodem, pro který umírají lidé jim blízcí. David i Danny stojí proti zlu, které je nelidské a nadpřirozené. Charlene v knize *Žhářka* se potýká se stejným problémem, ale zlo, které stojí proti ní, vychází ze špatných lidských vlastností.

41 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 835

42 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 105

43 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 89

44 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-723-148-3. Str. 306

Dětské postavy v románech Stephena Kinga

2.3 PŘEHLED NEJČASTĚJI UŽÍVANÝCH MOTIVŮ

	Holčička, která měla ráda Toma Gordona	Žhářka	Osvícení	To	Beznaděj
Paranormální schopnosti		Ovládnání pyrokineze.	Jasnovidcké sny, předtuchy, předvídání budoucnosti, čtení myšlenek, telepatie.		Spojení s Bohem, nelze však považovat za jednoznačnou paranormální schopnost.
Ztráta blízké osoby		Smrt matky i otce.	Smrt otce.	Smrt bratra – Bill Denbrough.	Smrt – sestry, matky i otce.
Přátelství				Silné přátelství celé skupiny dětí. Motiv položení života pro, nebo za někoho.	Přátelství Davida s Brianem. Motiv položení života pro nebo za někoho.
Izolace	Izolace fyzická i psychická.	Fyzická izolace od otce.		Beverly – psychická izolace z důvodu odlišnosti pohlaví.	
Pocit osamocení pramenící z výjimečnosti		Odlišnost díky paranormálním schopnostem.	Odlišnost díky paranormálním schopnostem.		Odlišnost díky paranormálním schopnostem.
Otec jako mužská autorita	Motiv zbožštění otce.	Otec jako dobrovolná mužská autorita, vštěpování reflexů.	Otec jako dobrovolná mužská autorita.	Motiv otce – tyran.	
Posun rovin dětství a dospělosti	Tento motiv se projevuje u všech dětských postav ve všech knihách, kterými se ve své práci zabývám. Přechod mezi dětstvím a dospělostí je nejdominantnějším prvkem knih Osvícení, Beznaděj, To, Holčička, která měla ráda Toma Gordona a Žhářka.				
Agrese u dětských postav		Agrese vyvolaná žalem nad ztrátou otce.		Henry Bowers, Krkavec Huggins, Victor Criss, Patrick Hockstetter – děti jako vykonavatelé zla	
Rodinné problémy	Rozvod rodičů.		Alkoholismus a agrese u otce.	Beverly – agrese u otce. Eddie – motiv matky ošetřovatelky.	
Vůdčí osobnost – přebírání zodpovědnosti		Po smrti otce přebírá zodpovědnost sama za sebe.	Ochranitelský syndrom – potřeba chránit matku.	Bill Denbrough – přebírání zodpovědnosti za skupinu.	Přebírání zodpovědnosti za skupinu. Selhání rodičovské funkce otce.
Problematika slabého článku		Otec – pod vlivem návykových látek.	Otec.	Otec, Henry Bowers.	
Motiv pomsty	Útěk z nedostatku pozornosti.	Pomsta za smrt matky a především otce.		Bill Denbrough – pomsta za smrt bratra.	Pomsta za smrt matky a sestry.
Role matky – ochránitelky			Motiv položení život pro nebo za někoho.	Přehnaná péče matka ošetřovatelka.	
Motiv podceňování	Podceňování sama sebe.	Podceňování otce i Charlene lidmi z tajné organizace.	Podceňování mateřské lásky.	Podceňování síly přátelství a soudržnosti.	Podceňování viny v Boha.

3 STRACH JAKO CHARAKTEROVÝ HYBATEL

Tato kapitola ukazuje změny na dětech, které byly vystaveny působení strachu. Zabývá se tím, jak prožívání strachu změnilo jejich charakter a chápání okolí. V knihách *To, Osvícení, Beznaděj, Žhářka a Holčička, která měla ráda Toma Gordona* se objevují různé druhy strachu. Jedná se především strach existenční, který ve většině případů ustupuje do pozadí před **strachem o další blízké osoby**. Zcela specifickým druhem strachu, který můžeme najít například v knize *Holčička, která měla ráda Toma Gordona*, je **strach z neznámého, nepojmenovatelného**. Další druh strachu se objevuje v knize *Žhářka*, je to **strach z jinakosti, strach sám ze sebe**. Stejný druh strachu můžeme najít i v knize *Osvícení, strach z výjimečnosti*, který na sebe váže nebezpečí a z toho pramenící pocit viny a sebeobviňování. A konečně pak strach zobrazený v knize *To, strach, který vychází z našich vlastních strachů*.⁴⁵ Strach, který má nekonečně mnoho podob, je stejně rozsáhlý, jako je dětská fantazie.

Stephen King definoval strachy dětí v knize *To*: „*Strachy dětí jsou jednodušší a obvykle mocnější. Strachy dětí lze obvykle vyvolat jediným obyčejem... a když je potřeba nějaké vnaidlo, nu, kterákoli dítě by nemělo rádo klauna*“.⁴⁶

Strach se definuje jako nepříjemný prožitek vázaný na určitý objekt nebo situaci, které v jedinci vyvolávají obavu z ohrožení. Je tedy reakcí na poznané nebezpečí a má signální obrannou funkci. Ohrožení může být vnější nebo vnitřní. Často bývají vnější a vnitřní faktory vyvolávající strach navzájem propojeny, protože lidská představivost, zkušenost a schopnost předvídat způsobují, že oba světy – subjektivní i objektivní – často splývají –⁴⁷

Splýváním představ a reality se projevuje strach v knize *To*, kde je nereálné přímo spojeno s výjevy vyvolávajícími v dětské mysli. Děti neúmyslně přivolávají právě to, čeho se nejvíce bojí. Všichni dospělí vštěpují svým potomkům nepsané pravidlo. Příšery přece neexistují. Kingovy knihy toto pravidlo úspěšně porušují. V románu *To* ožívají hrůzy v myslích dětí a proti všem obecně uznávaným pravidlům dochází k jejich zhmotnění. Vše, čemu věříme, nás může reálně ohrozit na životě. Právě proto si King vybírá za své hrdiny děti, jejichž mysl je ještě nezkažená a přístupná pohádkám a fantaziím.

Naše fantazie může být úrodnou půdou, v níž se obavy a úzkosti rozrostou, ale začneme-li se domnívat, že dopady, které předpokládáme, jsou hotovou věcí, dostaneme se do rozporu s tím, co Proust nazval neúprosným zákonem: „*Přesta-*

vovat si lze pouze to, co tu právě není.“ Jinými slovy, to, co si představujeme – právě tak jako to, čeho se bojíte – se prostě neděje.⁴⁸

V *Holčičce, která měla ráda Toma Gordona* je dívka ztracená v lese s představou neznámého strachu, nejvíce se bojí toho, co nedokáže pojmenovat. Jazyková výbava osmileté dívky není připravena na situace, které „nejsou pro panenky“. Zde se nabízí otázka, zda se mohou fantastické představy zhmotnit v objekt strachu. Před Dannym Torrance z *Osvícení* ožívají všechny představy, respektive se díky jeho zvýšené citlivosti a vnímavosti zhmotňují všechny násilné činy, které byly v hotelu spáchány. Mysl tohoto pětiletého chlapce je přetváří z pouhé fantazie v syrovou realitu. King i zde použil osvědčený model změny neurčitěho strachu ve strach, který se zhmotňuje pomocí dětských myslí. Model použitý v *Osvícení* se však liší od toho užitého v *To*. Danny sám je klíčem k vytváření hrůzností, nezáleží na tom, zda věří nebo ne. Je předem určený k tomu, aby vyvolával jevy, které postupem času sílí a zhmotňují se, nebyla mu dána možnost volby. Děti v *To* mají reálnou možnost volby. Instinktivně sice tuší, co je správné, co je potřeba udělat, protože žijí ve světě plném rozmanitých příkladů, ze kterých je možno vybírat.

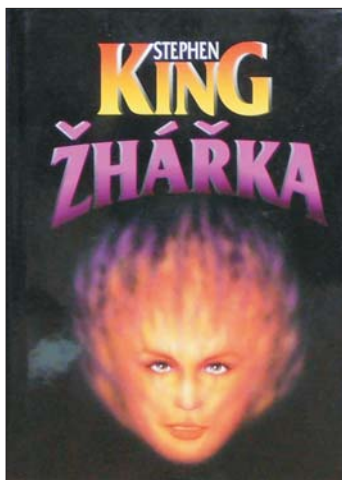
Úzkost a strach jsou biologicky prastaré a podílejí se na přežití jedince. Umožňují naši adaptaci na podmínky života, stejně jako přispívají k formování osobnosti člověka.⁴⁹

Charakter postav určuje autor, ale strach je činitelem objevujícím se u všech dětí, ať jsou reálné nebo knižní. Právě prožívání strachu jim umožňuje přežít ve světě, který je mnohem děsivější než svět reálný. Umožňuje jim přivyknout problému, pochopit jej a postavit se mu.

Úzkost a strach se dostávají právě tehdy, když jsme omezovali ve svých přirozených potřebách, které u člověka nejsou pouze biologické, ale i psychosociální a duchovní.⁵⁰

Tento rys spojuje všechny postavy. Ve všech knihách se objevuje motiv strádání a v některých (*Žhářka, Beznaděj, To*) smrt blízké osoby, výčitky svědomí a zlost. V *Osvícení* je to smrt psychologická, kdy Dannyho otec přestane existovat jako svobodně myslící bytost. Nejvíce se však tento motiv, omezování přirozených potřeb, objevuje v *Holčičce, která měla ráda Toma Gordona*. Ta trpí nejen izolací a potřebou být milována, ale dochází u ní k zanedbání biologických potřeb jídla, vody, spánku a odpočinku.

Dokončení příště

45 Strach z vlastních strachů – jedná se o specifický druh strachu, který se objevuje v knize *To*, kde se zhmotňují věci, kterých se hlavní postavy bojí nejvíce. Obecně řečeno dětské postavy se bojí toho, že se zhmotní objekty jejich vlastního strachu.

46 KING, Stephen. *To*. Praha: Melantrich, 1993. Str. 938

47 VYMĚTAL, Jan. Úzkost a strach u dětí: Jak jim předcházet a jak je překonávat. Praha: Portál, 2004. Str. 12

48 PROKOPIUS, Václav – ŠULISTA, Petr. Tvořivá síla strachu. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-982-5. Str. 110

49 VYMĚTAL, Jan. Úzkost a strach u dětí: Jak jim předcházet a jak je překonávat. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9. Str. 17

50 VYMĚTAL, Jan. Úzkost a strach u dětí: Jak jim předcházet a jak je překonávat. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9. Str. 22